

АСТРИД ЛИНДГРЕН
НОВИ ПАКОСТИ НА ЕМИЛ ОТ
ЛЪОНЕБЕРЯ

Част 2 от „Емил от Лъонеберя“

Превод от шведски: Теодора Джебарова, 1980

chitanka.info

Емил от Лъонеберя — онзи, дето живее в стопанството Катхулт в общината Лъонеберя в окръга Смоланд — да сте чували нещо за него? Не, така ли? Но в Лъонеберя, уверявам ви, нямаше човек да не познава ужасното синче на Свенсонови от Катхулт — този Емил, който правеше повече бели, отколкото имаше дни в годината, и така бе подплашил жителите на Лъонеберя, че събраха пари, сложиха ги във вързопче и ги отнесоха на майката на Емил с думите:

— Може би ще стигнат да изпратите ваш Емил в Америка.

Те си мислеха, че в Лъонеберя ще стане много по-спокойно, ако Емил го няма и, естествено, бяха прави, но майката на Емил страшно се разлюти и захвърли парите на земята, та се разлетяха по цяла Лъонеберя.

— Емил е нашето добро момченце! — извика тя. — И ние си го обичаме точно такава, каквото си е!

А Лина — слугинята в Катхулт — се обади:

— В края на краищата нека помислим и за американците. Какво лошо са ни направили, та да им натрапим Емил?

Тогава майката на Емил изгледа Лина продължително и строго, докато Лина разбра, че е казала голяма глупост. Тя започна да заеква и се опита да оправи работата:

— Да, ама — подхвана тя, — нали във вестника на Вимербю пишеше за онова страшно земетресение в Америка... искам да кажа... то пък много ще им стане, ако на всичкото отгоре и Емил...

— Да мълчиш, Лина! — сопна се майката на Емил. — Веднага отивай в обора да издоиш кравите, че то е единственото нещо, от което разбираш.

Лина грабна ведрото, втурна се към обора и така почна да дои, че млякото се разпръска около нея. Винаги работеше най-добре, когато беше малко ядосана, затова сега доеше по-равномерно от обикновено и през цялото време си мърмореше под носа:

— Все пак трябва да има някаква правда! Бива ли всички беди на американците да се падат? Но аз с удоволствие бих се сменила с тях и май ще взема да им пиша: Ето ви наш Емил, пък я ни пратете вашето земетресение!

Много се изсили нашата Лина! Тъкмо тя искала да пише писмо до Америка! Тя, дето толкова знаеше да пише, че дори у дома в Смоланд не можеха да ѝ го разчетат! Не, ако трябваше някой да пише

писмо до Америка, то щеше да е майката на Емил. Тя беше много силна по писане. Записваше всички пакости на Емил в една синя тетрадка, която държеше в чекмеджето на скрина си.

— Туй пък какъв смисъл има? — питаше таткото на Емил. — Не помисли ли, че само хабиш молива заради белите, дето ги върши това хлапе?

На майката на Емил ѝ беше все едно дали хаби молива. Тя неотменно продължаваше да записва всички негови пакости, само за да узнае Емил някой ден, когато порасне, какво е вършил като малък, и тогава да разбере, защо косата на майка му е посивяла и може би все пак да си я обича, въпреки всичките бели коси, които са ѝ поникнали заради него.

Но вие сега да не си помислите, че Емил е бил лош — никак дори! Майка му беше съвсем права като каза, че той е добро момченце, а освен това приличаше на ангелче с русата си, къдрава коса и с ясносините очи. Емил беше и добър, естествено, а майка му справедливо записваше и това в синята тетрадка.

„Фчера Емил беше добар“, е записала тя в тетрадката на 27 юли. — „Цял ден никакъв Пакозт ни е направил куето се указа причинено отуй че има висока темпаратура и сякаш е утпаднъл.“

Но още на 28 юли температурата на Емил бе спаднала достатъчно, за да изпълнят неговите похождения няколко страници от тетрадката. Защото това хлапе имаше сила колкото младо биче и само да беше здрав, успяваше да направи безброй много пакости.

— Такова хлапе никога не съм виждала — казваше Лина.

Сигурно вече сте разбрали, че Лина не одобряваше много Емил. Тя обичаше повече Ида, сестричката му, която беше добро и послушно дете. Но Алфред, ратаят в Катхулт, много обичаше Емил — никой не знае защо — пък и Емил обичаше Алфред. Те се забавляваха заедно, когато Алфред беше свободен от работа, и Алфред учеше Емил на разни полезни неща, как се оседлава кон, как се ловят щуки и как се дъвче тютюн — е, последното не беше кой знае колко полезно и Емил опита само един-единствен път. Но все пак опита, защото той искаше да може всичко, което Алфред можеше, и да прави всичко, което правеше Алфред. Веднъж Алфред издялка на Емил дървена пушка — нали е много мило от негова страна? Тази дървена пушка беше най-любимото съкровище на Емил. Другото му съкровище, не чак толкова

любимо, беше малката грозна фуражка, която татко му купи при едно посещение в града, когато просто не знаеше какво да прави.

— Обичам пушкътъ и шапкътъ си! — казваше Емил на смоландско наречие и нито една вечер не отиде да спи без да вземе шапката и пушката в леглото си.

Сега запомнихте ли, кой живееше в Катхулт?

Таткото на Емил, който се казваше Антон; майката на Емил, която се казваше Алма; сестричката на Емил, която се казваше Ида; ратаят, който се казваше Алфред; слугинята, която се казваше Лина и най-сетне Емил, който се казваше Емил.

И Кроса-Мая, естествено — не бива да я забравяме. Тя беше дребна, мършава бабичка, която живееше в една колибка в гората и честичко прескачаше до Катхулт, за да помага при прането и за надениците и други такива неща, и за да плаши Емил и Ида със страшните си приказки за духове и привидения, и призраци, и убийци, и крадци, и разни такива смехории, каквито само Кроса-Мая си знаеше.

Но сега може би вече искате да чуете нещо за пакостите на Емил? Той си ги вършеше всеки ден, освен когато имаше температура, така че спокойно можем да изберем който ден си искаме и да видим какво е направил тогава. Впрочем, защо пък да не вземем именно 28 юли, а?

СЪБОТА, 28 ЮЛИ, КОГАТО ЕМИЛ ИЗТЪРСИ СМЕСТА ЗА КЪРВАВИЦИТЕ ВЪРХУ ТАТКО СИ И ИЗДЯЛКА СТОТНОТО ДЪРВЕНО ЧОВЕЧЕ

В кухнята на Катхулт имаше един миндер, боядисан в синьо, и на него спеше Лина. В онуй време, когато се случи тази история, в кухните на цял Смоланд стояха миндерчета, където обкръжени от бръмчащи мухи спяха слугините върху дюшеци, сплъстени на бучки, та защо да не е било така и в Катхулт? Лина си спеше хубаво на своето миндерче. Нищо не можеше да я дигне сутрин преди четири и половина, когато будилникът започваше да звъни и тя трябваше да отиде да дои кравите.

Щом Лина напуснеше кухнята, таткото на Емил тихичко се вмъкваше там, за да изпие сутрешното си кафе на спокойствие, преди да се е събудил Емил. Беше му много приятно да седи съвсем сам до голямата сгъваема маса, да не му се мярка никакъв Емил, да слуша как навън пеят птичките и кудкудякат кокошките, да сърба кафето и лекичко да се полюлява със стола, да усеща хубавите дъски на пода под краката си, които Лина бе изтъркала, та бяха станали съвсем бели... не, тя естествено беше изтъркала ДЪСКИТЕ, а не краката на таткото на Емил, въпреки че това може би е било необходимо — кой знае?! Сутрин таткото на Емил ходеше бос и то не само защото му беше приятно.

— Така можем да спестим малко от разходите за обуца — каза той веднъж на майката на Емил, която упорствуваше и изобщо не искаше да ходи боса. — Както си почнала да късаш обуца, трябва непрекъснато да ти купувам нови — минат се, не минат десет години...

— Да, именно! — отвърна майката на Емил и по този въпрос те не обелиха повече нито дума.

Преди малко казах, че нищо не можеше да дигне Лина преди да зазвъни будилникът, но една сутрин тя все пак се събуди от нещо друго. Беше на 27 юли — именно онзи ден, когато Емил имаше температура. Представете си, какъв ужас: още в четири часа сутринта Лина се събуди от това, че една голяма мишка притича право през лицето ѝ. Тя скочи с писък и грабна първата цепеница, която ѝ попадна, но мишката изчезна в една дупка до сандъка за дърва.

Таткото на Емил беше извън себе си, когато чу за мишката.

— Хубава работа! — затюхка се таткото на Емил. — Мишки в кухнята — ами че те ще вземат да ни изядат и хляба, и свинското!

— И МЕН! — викна Лина.

— А за нашия хляб и за свинското мислиш ли? — рече таткото на Емил. — Довечера ще оставим котката да пренощува в кухнята!

Емил чу за мишката и макар да имаше температура, веднага започна да крои как да я хване, ако номерът с котката се провали.

В десет часа вечерта на 27 юли, Емил вече нямаше никаква температура, но имаше огромно желание да развие някаква дейност. По това време всички останали в Катхулт вече спяха: таткото на Емил, майката на Емил и малката Ида в спалнята до кухнята, Лина на миндерчето в кухнята, Алфред в ратайската стаичка до дърводелската барака. Свинете и кокошките си спяха в кочината и в курника, кравите и овцете спяха навън по зелените морави, само в кухнята будуваше ококорена котката и копнееше за обора, защото там имаше повече мишки. Буден и ококорен беше и Емил, стана от леглото си в спалнята и тихичко на пръсти отиде в кухнята.

— Бедната ми Монса, там ли седиш! — прошепна Емил, като видя очите на котката да блестят до вратата към двора.

— Мяу — отговори Монса. И тъй като много обичаше животните, малкият Емил пусна Монса да излезе навън.

Естествено, той разбираше, че мишката трябва да се хване и след като котката я нямаше, това трябва да стане по друг начин. Затова Емил взе капана и го зареди с едно вкусно парченце свинско месо, а после го сложи до дупката при сандъка за дърва. Но след това размисли. Ако мишката види капана, щом като си подаде носа от дупката, сигурно ще се усъмни и изобщо няма да се хване. По-добре ще е, разсъждаваше Емил, да я остави първо да си потършува спокойно из кухнята и изведнъж да намери капана, където най-малко

го очаква. Известно време той обмисляше дали да не сложи капана върху лицето на Лина, щом като мишката има навика да притичва оттам, но се усъмни, че Лина ще се събуди и ще развали всичко. Не, трябваше да го сложи другаде. А защо не под голямата сгъваема маса? Именно там би трябвало да отиде една мишка, за да търси паднали трохи — естествено, не около мястото на таткото, защото там трохите бяха рядкост.

— О, ужас! — възкликна Емил и спря като закован наред кухнята. — Ами ако мишката отиде точно там и не намери трохи, а вместо това започне да гризка палците на краката на татко.

Туй не биваше да стане, Емил щеше да се погрижи за това. По тази причина той сложи капана точно където татко му слагаше краката си и после тихичко се вмъкна в леглото, много доволен от себе си.

Когато се събуди, беше вече ясно утро, а го събудиха някакви силни крясъци откъм кухнята.

— Толкова се радват, че мишката се е хванала, та чак крещят — помисли си Емил, но в следващия миг довтаса майка му. Тя го дръпна от леглото и изсъска в ухото му:

— Бързо в дърводелската барака, докато баща ти не е извадил палеца на крака си от капана, иначе може да удари последният ти час.

Тя хвана Емил за ръката и го повлече на бегом подире си, както беше само по риза, защото време за обличане нямаше.

— Ама пушкътъ и шапкътъ ще си взема, все пак! — изкрещя Емил. Грабна „пушкътъ“ и „шапкътъ“, а сетне хукна така, че ризата плющеше зад него и право в дърводелската барака. Нали винаги седеше там, след като направеше своите пакости. Майката на Емил закачи куката отвън, та Емил да не може да излезе, а Емил закачи куката отвътре, та татко му да не може да влезе — умни и предвидливи и двамата. Майката на Емил смяташе, че ще е най-добре, Емил да не се мярка няколко часа пред баща си. Емил беше на същото мнение и затова закачи така грижливо куката, а после седна преспокойно върху дръвника и започна да си дялка едно смешно дървено човече. Правеше това колкото пъти го затваряха в дърводелската барака след някоя пакост и вече бе събрал деветдесет и седем парчета. Стояха красиво подредени върху полицата и Емил се радваше, като ги гледаше и като си мислеше, че скоро ще му станат сто. Това щеше да е истински юбилей.

— На този ден ще устроя гощавка в дърводелската барака, но ще поканя само Алфред — реши Емил, докато си седеше на дръвника, стиснал в ръка ножчето за дялкане. Отдалеч се чуваха крясъците на баща му, но те постепенно утихнаха. Вместо това, долетяха други много по-остри писъци и Емил неспокойно се чудеше какво ли е прихванало майка му. Но след това се сети, че днес щяха да колят голямата свиня. Сигурно тя пицеше. Горката свиня, за нея 28 юли не беше весел ден! Е, имаше и други, на които не им беше весело в този ден!

Към обяд пуснаха Емил да излезе и когато отиде в кухнята, Ида се втурна насреща му, сияеща от радост.

— За обяд ще има варена кървавица — каза му тя.

Вие може би не знаете какво е това варена кървавица? Това са големи черни питки, в които има късове тлъсто свинско месо. На вкус прилича на обикновена кървавица, но по-другояче и много по-приятно. Варената кървавица се прави от кръв, също като обикновената и тъй като в Катхулт бяха заклали прасе, естествено, майката на Емил реши да сготви варена кървавица. Беше забъркала сместа в голямата глинена купа, която стоеше върху масата, а на печката вече вреше водата в огромна чугунена тенджерата и скоро щеше да има толкова варена кървавица, та да ти стане драго.

— Аз ще изям осемнайсет парчета — заяви Ида важно, въпреки че беше една такава мъничка и в най-добрия случай би могла да погълне половин варена кървавица.

— Татко няма да ти позволи — възрази Емил. — Впрочем, къде е той?

— Лежи и си почива — отговори Ида. Емил надникна през кухненския прозорец. Наистина, татко му лежеше в тревата под прозореца, нахлупил голямата сламена шапка върху лицето си и спеше както винаги по обяд. Разбира се, той обикновено не спеше преди, а следобяд, но днес сигурно беше особено изморен — може би човек наистина се изморява много, когато започне деня в капан за мишки.

Емил видя, че татко му беше обул обувка само на десния крак. Отначало го обзе надежда, че това е от пестеливост, може би татко му искаше да протрие първо едната обувка, а после другата. Но сетне видя окървавения парцал, вързан около палеца на левия крак на таткото и всичко му стана ясно. Татко му имаше такива болки в палеца,

че не можеше да търпи обувка. Емил се засрами и му стана мъчно задето направи тази глупава пакост с капана. Сега му се дощя да зарадва татко си и тъй като знаеше, че татко му обича варена кървавица повече от всичко друго, той взе в ръце глинената купа и я подаде навън от прозореца.

— Татко, гледай — викна той с ликуващ глас, — ще има варена кървавица за обяд!

Татко му махна сламената шапка от лицето си и мрачно погледна нагоре към Емил. Все още не беше забравил капана, то си личеше, и Емил се напрегна още повече, за да се сдобри с него.

— Ето, погледни колко много кървавица! — радостно се провикна той и протегна купата още по-навън. Но — представете си какъв ужас — той не можа да удържи глинената купа и тя се изтърси заедно с кървавото си съдържание право върху таткото на Емил, както си лежеше там, навирил нос във въздуха.

— Блоп! — каза таткото на Емил, защото никой не може да каже повече от това, когато е заврян в смес за варена кървавица. Но той се надигна трмаво от тревата и най-сетне успя да нададе вой, отначало заглушен от кървавицата, но после оглуши цяла Льонеберя. Глинената купа покриваше главата му като викингски шлем, а сместа за кървавица се стичаше по тялото му. Тъкмо тогава Кроса-Мая се зададе откъм пералнята, където бе плакнала свинските черва, и като видя таткото на Емил, целия плувнал в кръв, изпищя по-страшно и от свинята и хукна към селото да разпространи ужасната вест.

— Свърши добрият стопанин на Катхулт! — крещеше тя. — Онази напаст, Емил, така го удари, че кръвта му шурти! Охохох, какво нещастие!

А когато майката на Емил видя какво е станало, тя отново хвана Емил за ръката и го повлече на бегом към дърводелската барака. И докато Емил — все още само по риза — дялкахе деветдесет и деветото си дървено човече, майка му с пот на челото се мъчеше да почисти баща му.

— Не можеш ли да събереш поне колкото за три-четири питки, — молеше таткото на Емил, но майката на Емил поклати глава:

— Зяносаното си е зяносано! Сега ще ядем бухти.

— Хихи, обядът ще стане тъкмо за вечеря, — обади се малката Ида, но веднага млъкна, защото изведнъж зърна очите на татко си сред

сместа за кървавица, а те гледаха много мрачно.

Майката на Емил нареди на Лина да настърже на рендето картофи за бухти. Но вие може би не знаете какво са бухти? Те са нещо като дебели палачинки, но от стъргани картофи, и са много по-вкусни, отколкото си ги представяте по описанието, уверявам ви. Скоро Лина приготви едно гъсто, чудесно, сиво-жълтеникаво тесто в глинената купа, която таткото на Емил бе свалил от главата си. Не искаше да се разхожда цял ден като викинг, я! След като горе-долу го изчистиха, той отиде на полето да ожъне ръжта, докато чака да станат бухтите, и тогава майката на Емил пусна Емил от дърводелската барака.

Емил бе седял много дълго на едно място. Сега му се дощя да се пораздвижи.

— Хайде да играем на „тичай-боц“ — каза той на малката Ида и Ида в миг хукна да бяга. „Тичай-боц“ беше игра, измислена от Емил. Играеше се така, че тичаха колкото им държаха краката от кухнята в трема, от трема в спалнята, от спалнята в кухнята и от кухнята пак в трема — все в кръг, в кръг, та въздухът свистеше край ушите им. Но Емил тичаше в едната посока, а Ида в другата, и колкото пъти се срещнеха, те се мушваха един друг с показалец в тумбачетата и крещяха: „Тичай-боц!“ Именно затуй играта се наричаше така и беше много забавна игра, поне тъй смятаха Емил и Ида.

Но на осемдесет и осмата обиколка Емил се втурна в кухнята и срещна Лина, която отиваше към печката с купата в ръце, за да почне най-сетне да пържи бухтите, и тъй като Емил искаше Лина също да закачи от веселото, той я мушна с показалец в ребрата и изкрещя: „Тичай-боц!“. Това не биваше да прави! Той много добре знаеше, че Лина има гъдел.

— Яййййй! — изпищя Лина и се сгърчи като червей. И, представете си, какъв ужас — купата излетя от ръцете ѝ. Никой не разбра точно как стана това. Единственото сигурно нещо е, че тестото за бухтите отлетя право в лицето на таткото на Емил, който тъкмо влизаше през вратата, гладен като вълк.

— Блоп! — рече таткото на Емил, повторно, защото никой не може да каже повече от това, когато е замазан с тесто за бухти. По-късно Емил и Ида измислиха нещо като скоропоговорка:

„Блоп рече татко в тестото за бухти“, — казваха те и се кикотеха, или „Блоп рече татко в сместа за кървавица“. И едното и другото

ставаше.

Но тъкмо сега Емил нямаше време да се кикоти, защото майка му го хвана за ръка и го повлече на бегом към дърводелската барака. Зад гърба си Емил чуваше воя на татко си, отначало заглушен от тестото за бухти, обаче после оглуши цяла Лъонеберя.

Докато Емил седеше върху дръвника и дялкаше стотното си дървено човече, той нямаше никакво юбилейно настроение, а тъкмо обратно — беше сърдит като оса! Мислеше си, че е прекалено много да седи в дърводелската барака три пъти в един и същ ден, пък и е несправедливо.

— Да не съм виновен, че старият се пречка където трябва и където не трябва! — фучеше той. — Човек не може да постави капан в тази къща и той да не се навре в него. А откъде накъде си буца физиономията точно там, дето лети сместа за кървавица или тестото за бухти?

По никакъв начин не искам да си помислите, че Емил не обичаше своя татко, или че таткото на Емил не обичаше Емил. В обикновения живот те много се обичаха, но дори хора, които най-много се обичат, могат понякога да се разсърдят един на друг, като се съберат такива злополучия като онова с капана и със сместа за кървавицата, и с тестото за бухтите, и други подобни.

Денят събота, 28 юли, клонеше към своя край. Емил седеше в дърводелската барака и все повече се озлобяваше. Съвсем другояче беше си представял своя стотен юбилей. Преди всичко, беше събота вечер и как би могъл да покани Алфред на гощавка в дърводелската барака? В събота вечер Алфред си имаше друга работа. Тогава седеше на стъпалата пред ратайската стаичка и се лигавеше с Лина, свиреше ѝ на акордеон и наистина не му беше до угощения.

Емил захвърли ножа за дялкане. Дори и на Алфред не можеше да разчита, остана свършено сам... Колкото повече си мислеше как се отнасяха хората към него, толкова повече се разлютяваше. На какво прилича това да го оставят само по риза през целия дълъг съботен ден, да няма време дори да се облече заради това постоянно търчане до дърводелската барака! Но изглежда, че на тези хора така им харесва, да го държат в дърводелската барака — тогава той ще им даде да разберат!

Емил удари с юмрук по дърводелския тезгях, та всичко изтрещя! Да, ЩЕ ИМ ДАДЕ ДА РАЗБЕРАТ! И в този миг Емил взе страховитото решение. Ще остане в дърводелската барака до края на живота си. Само по риза, с „шапкътъ“ на глава, самотен и изоставен от всички — тъй ще седи додето е жив на този свят.

„Може би най-сетне ще се успокоят и няма да има толкова излишно търчане напред назад“ мислеше си той. „Но да не се опитват да влязат в моята дърводелска барака, дума да не става! Ако татко иска да си рендоса дъски, нека се откаже — впрочем, може да е по-добре така, защото иначе само ще си изрендоса палците. Не съм виждал друг човек като него — вечно ще му се случи нещо!“

Но когато в тази юлска вечер започна да се здрачава, майката на Емил дойде и откачи куката на дърводелската барака. Онази от външната страна, естествено. Тя дръпна вратата и забеляза, че е закачена от вътрешната страна. Тогава се усмихна добродушно.

— Няма защо да се страхуваш повече, Емилчо. Татко ти отиде да си легне. Сега вече можеш да излезеш.

Но отвътре прозвуча само едно зловещо „Ха!“

— Защо казваш „Ха“? — зачуди се майката на Емил. — Хайде, отвори вратата и излез, момчето ми!

— Никога вече няма да изляза — обади се Емил с глух глас. — И хич не се опитвайте да влезете, че ще стрелям!

Майката на Емил видя своето момченце, застанало до прозореца, с „пушкътъ“ в ръка. Първо не искаше да повярва, че говори сериозно, но когато най-сетне го проумя, тя се втурна разплакана в къщата и събуди таткото на Емил.

— Емил седи в дърводелската барака и не иска да излезе, — изхлипа тя. — Какво да правим?

Малката Ида се събуди и веднага почна да реве. Всички заедно хукнаха към дърводелската барака: таткото на Емил, майката на Емил и малката Ида. А Алфред и Лина, които седяха на стъпалата пред ратайската стаичка и се лигавеха, бяха принудени да престанат — за голямо раздражение на Лина. Всички трябваше да помогнат, за да излезе Емил. В началото таткото на Емил беше доста рязък:

— Като огладнееш, на бърза ръка ще излезеш! — развика се той.

— Ха! — повтори Емил.

Таткото не знаеше какво си крие Емил в една тенекиена кутия зад дърводелския тезгях. Чудесен запас от храна! Какъвто беше хитър, той взимаше мерки да не умре от глад в дърводелската барака. Нали никога не знаеше в кой ден и час ще попадне там, та кутията винаги беше пълна. Тъкмо сега там имаше питка и сирене, няколко парчета свинско месо, сушени череши и много курабийки. Бойците в обсадени крепости са издържали с по-малко храна. Емил си представяше, че дърводелската барака е обсадена крепост и смяташе да я брани от всички врагове. Неустрашим като пълководец, той застана до прозорчето и се прицели със своята „пушкь“.

— Ще застрелям първия, който се приближи! — викна той.

— Ох, Емиле, миличкото ми момченце, не говори така — хайде, излез! — хълцаше майката на Емил. Но това не помогна. Емил беше твърд като камък. Не помогна и туй, че Алфред каза:

— Слушай, Емиле, хайде излез и ще отидем да се изкъпем в езерото, само ти и аз!

— Ами! — кресна Емил огорчено. — Стой си ти на стъпалата с Лина, стой си! Аз пък ще си стоя тук!

Така и стана. Емил си остана, където си беше. А след като нищо не помогна — нито заплахи, нито молби — в края на краищата всички трябваше да се приберат и да си легнат — таткото на Емил и майката на Емил, и малката Ида.

Беше много тъжна съботна вечер. Майката на Емил и малката Ида плачеха толкова силно, че сълзите пръскаха наоколо, а таткото на Емил въздъхна тежко, когато се вмъкваше в постелята, защото и той чувствуваше липсата на своето мило момченце, което винаги си лежеше там, в малкото креватче, с къдравата главица върху възглавницата и с „шапкътъ“ и „пушкътъ“ до него.

Но на Лина никак не ѝ липсваше Емил, нито пък искаше да върви да спи. Искаше да седи на стъпалата пред ратайската стаичка с Алфред и да я оставят на мира — затова беше страшно доволна, че Емил е в дърводелската барака.

— Но кой знае докога ще седи там това бясно хлапе — промърмори си тя под носа и затова тихичко се промъкна и пак закачи куката от външната страна.

Алфред свиреше на акордеона и пееше и изобщо не забеляза злодеянието на Лина. „Хусарят се връща от бойното поле“ — пееше

Алфред.

Седнал върху дръвника, Емил чу и въздъхна тежко.

Но Лина прегърна Алфред през врата и започна да му опява както обикновено, а той ѝ отговаряше, както обикновено:

— Е, да де, мога да се ожения за теб, щом толкова настояваш, но няма защо да бързаме.

— Поне догодина, най-късно — настояваше Лина неумолимо и тогава Алфред въздъхна още по-тежко от Емил и запя песента за „Лъвската невяста“. Емил чу това и си помисли, колко ще е весело, все пак, ако отиде с Алфред на езерото.

— Да, разбира се! — каза си той. — Защо да не изляза... ще направя едно кръгче с Алфред и ще поплуваме, а после пак ще се вмъкна в дърводелската барака... ако искам.

Емил се втурна към вратата и откачи куката. Но защо ли, когато коварната Лина беше залостила отвън! Вратата не помръдна, макар че Емил се хвърли срещу нея с всички сили. Тогава Емил разбра. Веднага му стана ясно кой го беше заключил.

— Ама аз ще ѝ покажа на нея — рече си той. — Ще види тя!

Той огледа дърводелската барака, където вече бе станало доста тъмно. Веднъж, когато Емил избърши една от най-страшните си пакости, той избяга през прозореца. Но след този номер, баща му закова една дъска отвън, напречно на прозореца, за да не може Емил да го повтори и да падне в копривата, която растеше под прозореца. Таткото на Емил наистина се грижеше за своето момченце и не искаше да го види изпарено от коприва.

— През прозореца не мога да избягам — каза си Емил, — нито през вратата. Да викам за помощ — за нищо на света! Тогава как да се измъкна?

Погледът му се спря на огнището. В бараката имаше огнище, за да се отоплява през зимата и да има таткото на Емил огън, на който да сгрее тенджерата с туткала, когато му потрябва.

— Няма как, остава само коминът — реши Емил и пъргаво се покатери върху огнището и стъпи в пепелта, останала от миналогодишните огньовете, която обгърна меко-меко босите му стъпала и влезе между пръстите му.

Емил погледна нагоре през комина и видя нещо весело. В дупката точно над главата му, бе кацнала червена юлска луна и

надничаше.

— Ей, луна! — викна Емил. — Сега ще видиш как знам да се катеря!

И той опря здраво гръб, крака и ръце в покритите със сажди стени на комина и потегли нагоре.

Ако някога сте се опитвали да се катерите в тесен комин, сигурно знаете колко е трудно и колко черен става човек, но не си мислете, че това би могло да спре Емил.

Лина, тази горкана, седеше на стъпалата пред ратайската стаичка, обгърнала врата на Алфред, и нищо не подозираше. Но Емил нали беше казал, че „ще види тя!“ и тя наистина видя. Както си седеше, случайно погледна нагоре към луната и в следващия миг нададе такъв писък, че оглуши цяла Лъонеберя.

— Мюлинг! — пищеше Лина. — На комина седи един мюлинг!

Мюлинги бяха такива едни малки привидения, от които едно време много се бояха в Смоланд. Лина бе слушала страшните истории на Кроса-Мая за малките, ужасяващи мюлинги, които човек можел да срещне, и затова се разпищя тъй лудешки, като видя един върху комина, със съвсем черно лице и изобщо много страшен.

Алфред погледна към мюлинга и само се изсмя.

— Този малък мюлинг май го познавам — рече той. — Я, слизай, Емиле!

Емил се изправи с омацаната си от сажди риза и застана върху покрива, неустрашим като пълководец. Той протегна черния си юмрук към небето и извика, та проехтя над цяла Лъонеберя:

— Тази нощ ще съборя дърводелската барака и никога вече няма да седя затворен там!

Тогава Алфред застана под стряхата на бараката точно под Емил и протегна ръце.

— Скачай, Емиле! — каза той.

И Емил скочи. Право в прегръдката на Алфред. А после двамата отидоха до езерото и се изкъпаха. Емил много се нуждаеше от баня.

— Никога не съм виждала такава хлапе! — промърмори Лина, кипяща от яд, и отиде да си легне на миндерчето в кухнята.

В хладката вода на катхулското езеро, сред белите водни лилии плуваха Емил и Алфред, а на небето стоеше юлската луна, червена като фенер, и им светеше.

— Ти и аз, Алфред, така е най-добре — каза Емил.

— Да, ти и аз, Емиле — отговори Алфред, — разбирам те!

През езерото се бе проснала широка, лъскава лунна пътека, но околните брегове тънеха в черен мрак. Защото вече беше нощ и 28 юли свърши.

Но щяха да дойдат нови дни с нови пакости. Майката на Емил пишеше в синята тетрадка, докато ѝ се схванеше ръката и най-сетне тетрадката бе изписана надлъж и нашир, защото по онова време, като свършеха една тетрадка, започваха отначало и пишеха напреки през писаното, за да пестят.

— Трябва да си купя нова тетрадка — казваше майката на Емил. — Но нали приближава пазарът във Вимербю, та ще използвам да я купя тогава, щом и без друго отивам в града.

Така и стори, за щастие, иначе къде щеше да събере всичките пакости, които Емил направи именно в пазарния ден.

„Бог да мие на помуц с тува Мумче“, написа тя, „но той сигур ша иди далеч аку дуживей да пурасни гулям куйето Баща му ни вярвъ дъ стани.“

Но по този въпрос таткото на Емил грешеше, а майка му бе права. Емил, разбира се, порасна голям и на всичкото отгоре стана председател на общинския съвет и най-достойният мъж в цяла Лъонеберя.

Обаче нека сега се придържаме към онова, което се случи на пазара във Вимербю — едно време, когато Емил беше още малък.

СРЯДА, 31 ОКТОМВРИ, КОГАТО ЕМИЛ СЕ СДОБИ С КОН И ИЗПЛАШИ ДО СМЪРТ ГОСПОЖА ПЕТРЕЛ И ЦЯЛ ВИМЕРБЮ

Всяка година, последната сряда на месец октомври във Вимербю имаше пазар и тогава в града от ранно утро до късна вечер цареше голямо оживление и се чуваше страшна глъчка. Всички до последния човек, не само от Лъонеберя, а и от други общини, отиваха там, за да продават волове, да купуват кобили, да разменят коне и да срещнат хора, да си намерят годеник, да ядат захарни петлета, да танцуват полка, да се бият и изобщо да се забавляват всеки по свой начин.

Майката на Емил веднъж попита Лина, може ли да изброи големите празници през годината, защото искаше да види, дали Лина наистина е толкова глупава, колкото я мислеха, и тогава Лина отговори:

— Ами, доколкото знам, това са Коледа и Великден и пазарът във Вимербю!

Сега сигурно ви е станало ясно, защо всички хора искаха да отидат във Вимербю на 31 октомври, и в пет часа сутринта, когато още бе тъмно като в рог, Алфред впрегна конете Маркус и Юлан в голямата кола и ето че всички от Катхулт потеглиха — таткото на Емил и майката на Емил, Алфред и Лина, Емил и малката Ида. Само Кроса-Мая щеше да остане у дома да наглежда добитъка.

— Горкичката ми Кроса-Мая, не ти ли се иска и ти да отидеш на пазара? — обади се Алфред, който беше добра душица.

— Да не съм полудяла! — избухна Кроса-Мая. — Тъкмо днес, когато ще дойде голямата комета! Не, благодаря! Искам да си умра у дома, в Лъонеберя, където съм си свикнала.

Работата беше там, че хората в Смоланд очакваха да се появи една голяма комета, а във вестника на Вимербю пишеше, че кометата

щяла да дофучи точно на 31 октомври и може би да перне земното кълбо и то да се пръсне на хиляди парчета.

Може би не знаете какво е това „комета“ и аз също едва-едва знам, но мисля, че тя е парче от звезда, което се е откъснало и тръгнало да фучи из пространството както си иска. Всички смоландци умираха от страх от тази комета, която тъй неочаквано щеше да разбие цялата земя и да сложи край на всичко весело.

— И разбира се, тази твар трябва да се изтърси точно когато ще има пазар във Вимербю! — сърдеше се Лина. — Но, може пък да дойде чак привечер, та поне да успеем да свършим някоя и друга работа!

Тя се усмихна потайно и мушна с лакът Алфред, който седеше до нея на задната седалка. Лина очакваше много от този ден.

На предната седалка седяха майката на Емил с малката Ида в скута си и таткото на Емил с Емил в скута си. А сега отгатнете кой управляваше. Емил и никой друг. Забравих да ви кажа какъв добър коняр беше Емил. Отначало Алфред го учеше на всичко, което трябва да знае за конете и в края на краищата Емил знаеше повече по този въпрос от когото и да било в цяла Льонеберя и се оправяше с конете по-добре дори от Алфред. Сега седеше в скута на татко си и управляваше като истински кочияш, да, да, това момче умееше да държи юздите!

През нощта бе валяло, мрак и мъгла обгръщаха като плащ Льонеберя и цял Смоланд в това навъсено октомврийско утро. Още не бе почнало да просветлява над върхарите на дърветата и гората се издигаше черна и натежала от дъжда от двете страни на пътя, по който се движеха катхултци в своята кола. Но въпреки това всички бяха весели, а Маркус и Юлан така припкаха, че калта по глинезия път пръскаше надалеч от копитата им.

Всъщност Юлан не беше особено весела, защото бе стара и немощна и предпочиташе да си стои у дома в конюшната. Емил отдавна опяваше на татко си да вземат нов млад кон, който би вървял по-добре като чифт на Маркус и сега Емил се надяваше, че моментът бе подходящ, защото и без друго отиваха на пазара.

Но таткото на Емил отсече:

— Ти да не си въобразяваш, че можем да си позволяваме всичко! О, не, баба Юлан трябва да поработи още една-две години, няма как!

Е, поработваше Юлан. Тя храбро припкаше по надолницата и Емил, който от сърце обичаше баба Юлан, ѝ пееше както обикновено, за да я ободри:

*Куца кобила карам аз,
но ще пристигна там завчас
и съм курназ!
Всички ще ѝ се възхитят,
как припка с мен и моя прът
по равен път!*

След като хората от Катхулт пристигнаха във Вимербю и наредиха Маркус и Юлан на добро място, недалеч от животинския пазар, всички тръгнаха да вършат различни неща. Майката на Емил отиде с малката Ида, която не пускаше полата ѝ, да купи синя тетрадка и да продаде вълната и яйцата, донесени специално за пазара. Лина искаше веднага да отиде с Алфред на сладкарница да пият кафе и наистина успя да го откъдне със себе си, въпреки че той отпърво се дърпаше и теглеше, за да се отскубне и да върви с Емил и таткото на Емил към животинския пазар.

Ако сте ходили някога във Вимербю в пазарен ден, вече знаете какво представлява животинският пазар. Знаете, че там търгуват с крави и сключват сделки за коне. На пазара вече цареше весело оживление. Емил искаше незабавно да отиде там и татко му нямаше нищо против да го придружи, макар и да нямаше никакво намерение да купува нещо, а само да погледа.

— Но помни, че сме канени на обяд у госпожа Петрел в дванайсет часа — бе последното, което каза майката на Емил, преди да изчезне заедно с малката Ида.

— Няма нужда да се тревожиш, че ще забравя ТАКОВА нещо — отвърна таткото на Емил и тръгна подир Емил.

Не бяха минали и пет минути откак Емил бе на пазара, когато зърна КОНЯ! Коня, който искаше да притежава и който накара сърцето му да подскочи, както не бе подскачало никога преди. Какъв кон! Дребен, красив, кафяв кон на три години. Стоеше вързан за една ограда и така кротко гледаше Емил, сякаш се надяваше, че Емил ще поиска да

го купи. А Емил искаше и как още искаше! Огледа се и потърси баща си, за да започне такава страхотно връщане, че татко му просто да бъде ПРИНУДЕН да купи коня, само за да има мира. Но, ето ти неприятност! Татко му бе изчезнал. Използувал момента да се загуби в гъмжилото от селяни, които се перчеха и крещяха и се смееха; от коне, които цвилеха и чаткаха; от крави и волове, които мучеха и ревяха — изобщо, голяма бъркотия.

„Все едно и също!“, помисли си Емил с огорчение. „Никъде не можеш да го заведеш и той да не се запилее!“

А трябваше да се действа бързо. Дойде някакъв едър търговец на коне от Молила и впери очи в коня на Емил.

— Този колко струва? — попита той селянина, на когото беше коня — дребен, бледолик човек от Тюна.

— Триста крони — отговори селянинът от Тюна и Емил го сви стомахът, като чу това. Да изстискаш от татко триста крони беше толкова трудно, колкото да ги изстискаш от камък, туй беше ясно.

„Но все пак ще опитам“, помисли Емил, защото се славеше като най-упоритото хлапе в цяла Лъонеберя и в цял Смоланд. И веднага хукна из гъмжилото, за да намери на бърза ръка баща си. Тичаше насам и натам, тревогата му растеше, дърпаше и буташе най-различни селяни, които мислеше за татко си, защото отзад приличаха на него. Но като ги обърнеше, винаги се оказваше някой абсолютно непознат селянин от Съдра Ви, или от Локневи, а не Антон Свенсон от Катхулт в Лъонеберя.

Но да не мислите, че Емил се е отказал! Сред пазара стърчеше малка мачта за знаме и хоп! Емил се покатери до върха ѝ, та всички да могат да го видят, и викна колкото му глас държеше:

— Някой да познава това момченце... защото татко му се е загубил!

Веднага забеляза, че нещо стана долу под него в бъркотията от селяни, крави и коне. Сякаш в навалищата се образува улей, някой се спусна с голяма скорост към мачтата и това не беше друг, а татко му.

Антон Свенсон обрули сина си от мачтата, както се брулят ябълки от дървото, и го хвана за ухото.

— Ужасно хлапе! — викна той, — Къде беше досега? Вечно ли трябва да се запилееш нанякъде?

Емил нямаше време да възрази.

— Ела — каза той, — трябва да видиш един кон.

Е, таткото на Емил наистина видя коня, но той вече беше продаден! Представете си само какъв ужас, Емил и татко му пристигнаха точно навреме, за да видят как търговецът на коне от Молила отвори кесията си, извади три банкноти по сто и ги пъкна в ръката на селянина от Тюна. Емил се разплака.

— Нали е кротък конят? — попита търговецът.

— Да, да, много е кротък — отговори селянинът от Тюна. Но като го казваше, гледаше встрани и сякаш си мислеше за нещо друго.

— Виждам, че още не е подкован — продължи търговецът на коне. — Трябва да се погрижа за това преди да тръгна да се прибирам.

Емил стоеше и плачеше, а на таткото му дожаля за нещастното му момченце.

— Хайде, не плачи, Емиле — подхвана той, а после кимна решително. — Ще ти купя цяла връзка захарни петлета, пък да става каквото ще!

И той поведе Емил към онази страна, където седяха всичките сладкишени лелки и му купи за две петачета захарни петлета.

После срещна друг селянин от Лъонеберя, заприказва се с него и забрави Емил. А Емил стоеше там, устата му пълна със захарни петлета, а очите му със сълзи и си мислеше за коня. Тогава изведнъж видя Алфред — Лина го влачеше подире си. Бедният Алфред изглеждаше доста уморен и нищо чудно — Лина го бе превела седемнайсет пъти напред и назад покрай златарския магазин и всеки път се опитваше да го вкара вътре, за да й купи годежен пръстен.

— И ако не бях се опънал с двата крака, кой знае какво щеше да стане — каза Алфред доволно. Той много се зарадва като видя Емил, разбира се! Емил побърза да му разкаже за коня и те стояха и въздишаха заедно, защото този кон никога нямаше да дойде в Катхулт. Но после Алфред купи на Емил глинена кукувичка от грънчаря, който ги продаваше.

— Това е моят пазарен дар за теб — рече Алфред и на Емил веднага му олекна мъничко там вътре, където бе заседнала цялата мъка.

— Да-да, глинени кукувици знаеш да купуваш! — роптаеше Лина. — Впрочем, кога ще дойде тази комета? Мисля, че вече й е време!

Обаче не се виждаше никаква комета, а часът беше едва дванайсет по обед, и затова тя нямаше защо да бърза.

Сега Алфред и Лина трябваше да отидат да се погрижат за Маркус и Юлан и те самите да обядват. Имаха си храна в едно сандъче в колата. Емил с удоволствие би тръгнал с тях, но нали знаеше, че ще обядват у госпожа Петрел в дванайсет, затова се огледа за баща си.. Ако щете, вярвайте, но татко му ПАК беше изчезнал! Използувал случая да се загуби сред навалищата от продавачи и купувачи, сладкари и грънчари, кошничари и четкаджии, продавачи на балони, латернаджии и разни други панаирджийски особи.

— Никога не съм виждал човек, който толкова да се губи — мърмореше Емил. — Другият път, като идвам в града, той ще си остане у дома, защото това не се търпи повече!

Но Емил не падна духом, заради туй, че татко му се бе загубил. И друг път беше идвал в града, та горе-долу знаеше къде живее госпожа Петрел. Тя имаше хубава, малка бяла къща със стъклена веранда някъде към Стургатан. Сигурно ще я намерим, мислеше си Емил.

Госпожа Петрел беше една от най-изисканите госпожи във Вимербю, та изглеждаше малко странно, че кани семейството от Катхулт на обяд. Не ми се вярва да е било затова, че майката на Емил винаги ѝ носеше от своята вкусна наденица; човек не може да е чак толкова луд по наденици! Не, работата беше в това, че госпожа Петрел — мине се, не мине няколко време — ходеше на гощавка в Катхулт. Гощавка с череши, гощавка с раци, гощавка с баници и какви ли не други гощавки, на които се поднасяха наденици и филенца, телешки шницели и кюфтета, омлети и Маринована змиорка и разни такива неща. А човек не може само току да ходи на гощавки, без и той да покани — така смяташе госпожа Петрел. „Все пак, трябва да има някаква справедливост“, казваше тя и затова реши да използва именно този пазарен ден, когато катхултци и без това бяха в града, и ги покани да дойдат в дванайсет часа — пък щеше да им поднесе претоплен пудинг с риба и компот от боровинки, така го беше намислила. А самата госпожа Петрел си хапна към единайсет часа само малко телешко филе и едно голямо парче бадемова торта, защото от рибения пудинг бе останало доста малко. Пък и на какво щеше да прилича това — тя самата да се нахвърли на пудинга, а гостите ѝ да останат гладни — не, такова нещо не би могла да понесе!

Всички седяха вече около масата на остъклената веранда, таткото на Емил, майката на Емил и малката Ида.

— Това ужасно хлапе! По-лесно ще се оправи човек с цяла шепа бълхи — защото те не изчезват толкова бързо — нареждаше таткото на Емил.

А туй се отнасяше за Емил.

Майката на Емил искаше веднага да хукне, за да търси своето момченце, макар че таткото на Емил я уверяваше, че вече бил търсил навсякъде.

Но госпожа Петрел отсече:

— Както го познавам Емил, той ще си намери пътя.

И право говореше госпожа Петрел. В същия този миг Емил вече прекрочваше прага на градинската порта. Но изведнъж зърна нещо, което го накара да спре. Точно до госпожа Петрел живееше кметът на града в красива къща, заобиколена от градина и там под ябълковите дървета някакво момче крачеше насам-натам на високи кокили. Туй беше Готфрид, синът на кмета. Той видя Емил и веднага се изтърси с главата надолу в един люляков храст. Ако някога сте се опитвали да ходите на кокили, ще разберете защо. Никак не е лесно да пазиш равновесие върху такива дълги пръти, само с една малка дъсчица, където да ти стъпят краката. Но Готфрид бързо подаде носа си от храста и любопитно заразглежда Емил. Когато две малки момчета, замесени от същото тесто, се срещнат за първи път, в очите им като че ли пламва някакъв огън. Готфрид и Емил се гледаха и кротко се усмихваха.

— Бих искал да имам такава шапка като твоята — подхвана Готфрид. — Ще ми я дадеш ли на заем?

— Не — отговори Емил, — освен ако ми заемеш кокилите си.

Готфрид реши, че размяната е добра.

— Ама не вярвам, че ще можеш да ходиш с тях — каза той. — Много е трудно.

— Ще видим — заяви Емил.

Той беше по-решителен, отколкото Готфрид можеше да си представи. Като светкавица се покачи на кокилите и бързо закрета между ябълковите дървета. Обядът у госпожа Петрел бе напълно забравен.

А вътре, на остъклената веранда, семейството от Катхулт тъкмо дояждаше рибения пудинг. Туй стана на бърза ръка и после дойде време да преминат към компота от боровинки. От него поне имаше много. Насред масата стоеше огромен супник, пълен догоре.

— Хапнете си — подкани ги госпожа Петрел. — Надявам се, че имате апетит.

Самата тя нямаше особен апетит и дори не близна компота от боровинки, но затова пък непрестанно приказваше. За голямата комета говореше тя, както правеха през този ден всички хора във Вимербю.

— Много ще е страшно — вайкаше се тя, — ако някаква си комета сложи край на всичко.

— Кой знае, този компот от боровинки може да е последното нещо, което хапваме в живота си — обади се майката на Емил, а таткото на Емил побърза да подаде чинията си.

— Бих ли могъл да ви помоля за още малко — каза той. — За всеки случай!

Но преди госпожа Петрел да му сипе, стана нещо ужасно. Чу се трясък, чу се писък, нещо профуча право през големия прозорец зад гърба на госпожа Петрел и в миг на верандата се развихри фъртуна от стъкла и компот от боровинки.

— Кометата! — изпищя госпожа Петрел и се плъсна в несвяст на пода.

Но не беше никаква комета. Беше само Емил, който долетя с гръм през прозореца като същинско гюлле и падна с главата надолу право в компота от боровинки, та го разплиска навред.

Олеле, каква суматоха настана на тази веранда! Майката на Емил се вайкаше, татко му крещеше, а малката Ида ревеше. Само госпожа Петрел си кротуваше, защото лежеше в несвяст на пода.

— Бързо, тичайте в кухнята за студена вода — викна таткото на Емил. — Трябва да й наквасим челото!

Майката на Емил хукна с всички сили, а таткото на Емил хукна подире й да я догони, за да станело по-бързо.

Емил се измъкна от супника с яркосиня физиономия.

— Защо винаги бързаш толкова като дойде време за ядене? — упрекна го малката Ида. Емил не отговори на въпроса й.

— Готфрид беше прав — рече той. — Човек не може да се прекачи през оградата с кокили. ТОВА поне вече е доказано!

Но след туй забеляза бедната госпожа Петрел, просната на земята, и му домъчня за нея.

— Нужно ли е да се чака толкова време за малко вода?! — възкликна той. — Случаят е спешен!

Емил не губеше ума и дума. Грабна бързо супника с компота от боровинки и изля каквото беше останало право върху лицето на госпожа Петрел. И ако щете вярвайте — това помогна!

— Блоп! — каза госпожа Петрел и светкавично се изправи на крака. Ето колко полезно било да направиш МНОГО компот от боровинки, та да има и за нещастни случаи.

— Вече я излекувах — заяви Емил гордо, когато майка му и баща му дотърчаха от кухнята с вода.

Но татко му го изгледа мрачно и рече:

— Аз пък знам кой ще се лекува в дърводелската барака, когато се приберем.

Госпожа Петрел все още беше замаяна, а лицето ѝ — синьо като на Емил. Но майката на Емил, която беше пъргава и досетлива, я сложи да легне на канапето и грабна четката за дъски.

— Тук трябва да се поизчисти — заяви тя и заигра с четката, първо по госпожа Петрел, после по Емил и на края по пода на верандата. Скоро не се виждаше ни най-малка следа от компот от боровинки, освен в едното ухо на Емил. Майка му помете счупените стъкла, а татко му изтича до стъкларя за ново стъкло за прозореца и го закрепил с маджун на мястото на старото. Емил искаше да му помогне, но таткото не му позволи дори да се доближи до стъклото.

— Стой настрана! — процеди той през зъби. — Изчезвай и не се връщай, докато не стане време да си тръгваме!

Емил нямаше нищо против да изчезне. Много му се искаше да си поговори с Готфрид. Но беше гладен. Нали не получи нищо за ядене, освен една съвсем мъничка глътка компот от боровинки, която успя да си сръбне, докато без друго бе потопен в супника.

— Има ли нещо за ядене във вашата къща? — попита той Готфрид, който стоеше още до оградата на кметската градина.

— Само това да искаш! — извика Готфрид. — Татко днес навършва петдесет години и ще има угощение. Имаме толкова неща за ядене, че вратите на килерите се огъват.

— Добре! — забеляза Емил. — Бих могъл да вкуся по залък от всичко, за да ви кажа, дали не е безсолно или пресолено.

Готфрид не се замисли. Отиде в кухнята на кметската къща и се върна с куп вкусни неща в една чиния: царска наденица, кюфтета, дребни сладки, изобщо — по малко от всичко. После застанаха от двете страни на оградата, Готфрид от едната и Емил от другата, и изядоха всичко и Емил бе щастлив и доволен.

Но само докато Готфрид каза:

— Довечера ще пускаме ракети. Ще бъде най-големият фойерверк, който е имало някога във Вимербю!

В целия си жалък живот Емил не бе виждал фойерверк — такива безумия не се правеха в Льонеберя — и сега го загриза горчивата мисъл, че тук щеше да има фойерверк, който той пак нямаше да види, защото катхултци трябваше да потеглят към дома много преди да се свечери.

Емил въздъхна. Като си помислиш, какъв ужасен пазарен ден, наистина! Никакъв кон, никакъв фойерверк, само злополучия и дърводелската барака, която го чакаше у дома. Ето какво излезе от цялата работа.

Сбогува се мрачно с Готфрид и тръгна да търси Алфред, единственият му приятел и утеха, когато му ставаше тъжно.

Но къде ли беше сега Алфред? Улиците гъмжаха от народ — селяни, дошли за пазара, и жители на Вимербю — и да намериш Алфред в тази навалица не беше лесна работа. Няколко часа Емил обикаляше и търсеше и в това време направи доста много пакости, които никога не бяха записани в никаква тетрадка, тъй като никой не научи за тях. Но все пак успя да намери Алфред.

През месец октомври се мръква рано. Скоро взе да се здрачава, още малко и този пазарен ден щеше да е отминал завинаги. Селяните, които бяха дошли за пазара, вече мислеха да потеглят към къщи и човек би рекъл, че жителите на Вимербю също ще почнат да се прибират по домовете си, но те не искаха. Продължаваха да се смеят, да говорят, да викат и да шумят из улиците и всички изглеждаха особено възбудени, защото представете си само какъв ден беше това! Хем пазарен ден, хем рожден ден на кмета, а може би и последният ден на земята, ако онази комета наистина вземе да полети. Сигурно ще разберете защо жителите на Вимербю бяха в особено настроение, като

се разхождаха в здрача и чакаха, а не знаеха дали очакват нещо весело, или нещо ужасно. Когато хората хем се страхуват, хем се радват, те вдигат повече врява от обикновено, и затуй сега по улиците цареше такава оживление и суетня, а вътре в къщите бе тихо и спокойно и нямаше никой освен котката или някоя и друга стара баба, която наглеждаше внуците.

Ако ви се е случвало да скитате из някой градец като Вимербю, може би именно в пазарен ден и може би именно по здрач, тогава знаете, колкото е приятно да ходиш по тесните калдъръмени улички, да надничаш през прозорците в къщичките, дето седят бабата с внуците и котката, и колко е примамливо да се промъкваш през непрогледни входове и порти и да попадаш в тъмни дворове, където селяните оставят конете и каруците си, а сега вече се черпят по една бира, преди да впрегнат колите и да потеглят всеки към своя дом.

На Емил всичко това също му се стори много забавно и примамливо. Той бързо забрави, че преди малко бе тъжен и пак се надяваше рано или късно да намери Алфред. Така и стана, но преди това намери нещо друго.

Както си вървеше по една тясна задна уличка, изведнъж дочу буйна топурдия откъм някакъв тъмен двор. Мъже проклинаха и крещяха, а някакъв кон цвилеше. Емил пъргаво се промъкна през портата, за да види какво става. И това, което видя, го накара да подскочи. В двора имаше стара ковачница, и в светлината от огнището той видя своя кон, своя малък кафяв кон, обкръжен от група мъже, всичките ядосани до пръсване. А знаете ли защо се ядосаха? Защото малкият кафяв кон не даваше да го подковат. Колкото пъти ковачът се опитваше да му вдигне крака, той започваше да скача, да рита и да блъска като луд и мъжете политаха на всички страни. Ковачът си скубеше косите и не знаеше какво да прави.

— Много коне съм подковавал през живота си — викаше той, — но такава чудо не съм виждал.

Може би не знаете, какво значи да се подкове кон? Тогава ще ви кажа, че конете имат нужда от обуца, също както хората, иначе ще им се изтрият копитата, ще се подхлъзват, а при поледица може да им се случи нещастие. Разбира се, това не са обикновени обуца, а едни извити парчета желязо, които се заковават за копитото — с една дума: подкови, каквито сигурно сте виждали.

Но малкият кафяв кон явно беше решил, че не иска да носи подкови. Стоеше си кротко и мирно, докато никой не пипаше задния му крак, но щом ковачът протегнеше ръка и едва-едва докоснеше крака, веднага се повтаряше същият дивашки цирк като преди и конят с ритници се отскубваше, въпреки че половин дузина мъже се мъчеха да го удържат. Търговецът на коне от Молила, който беше купил коня, лека полека се разлютяваше все повече.

— Дайте да опитам аз! — каза той най-сетне и озлобено хвана единия крак на коня. Но в същия миг отнесе такъв ритник, че седна наред една локва.

— Да-да, такива ми ти работи! — обади се някакъв селянин, който стоеше отстрани и само гледаше. — Мен слушайте, този кон не може да се подкове, у дома в Тюна опитваха поне двайсет пъти.

Тогаво търговецът на коне разбра, че са го измамили при покупката на коня и се озлоби още повече.

— Който иска, нека вземе тая кранта! — кресна той. — И да не ми се мярка повече пред очите!

И кой, мислите, излезе напред? Емил, разбира се!

— Мога да го взема — заяви той. Но търговецът на коне се изсмя:

— Ти ли бе, сополанко?!

Естествено, той не говореше сериозно, като каза, че ще даде коня, но тъй като там стояха толкова много хора и слушаха, трябваше да се измъкне по някакъв хитър начин и затова рече:

— Добре, наистина ще получиш коня, ако го удържиш, докато го подковем.

Всички, които стояха там, се изсмяха, та нали и те бяха опитвали и знаеха, че този кон никой не може да го удържи.

Но вие не си мислете, че Емил беше глупав. Той знаеше повече за конете, от когото и да било в цяла Лъонеберя и в цял Смоланд и когато малкият кафяв кон риташе и блъскаше и цвилеше като луд, Емил си помисли:

„Държи се точно като Лина, когато я гъделичкат.“

Това беше така, но само Емил го разбра. Малкият кон чисто и просто имаше гъдел. Затова риташе и пръхтеше и блъскаше точно като Лина, а цвилеше така лудешки, защото — също като Лина — щеше да умре от смях, щом пипнеха задните му крака — е, нали знаете какво е

да те гъделичкат. Емил отиде при коня и хвана главата му с малките си, здрави ръце.

— Слушай какво ще ти кажа — започна той. — Искам да те подковат и престани да се инатиш, защото ти обещавам, че няма да те гъделичкам.

Знаете ли какво направи после Емил? Заобиколи коня, за да застане зад него, грабна пъргаво едното задно копито и го повдигна. А конят само обърна глава и кротко погледна Емил, сякаш искаше да види какво е намислил да прави. Защото, виждате ли, с копитата си конят не усеща повече, отколкото ние с ноктите си, та затова ще разберете, че там няма никакъв гъдел.

— Заповядайте! — каза Емил на ковача. — Дай подковата! Аз ще държа.

Зяпачите започнаха да шушукат помежду си и продължиха, докато Емил помогна на ковача да подкове и четирите копита на коня.

Но когато всичко свърши, търговецът на коне взе да го усуква. Добре помнеше, какво бе обещал, но не искаше да устои на обещанието си. Вместо това измъкна от кесията една банкнота от пет крони и я подаде на Емил.

— Смятам, че това е достатъчно — рече той. Но селяните наоколо много се ядосаха, защото всички държаха на думата си и бяха справедливи.

— Я не се опитвай! — викнаха те. — Момчето си заслужи коня! Трябва да му го дадеш!

Така и стана. Търговецът на коне беше богат, всички го знаеха и за да не се посрами, трябваше да устои на думата си.

— Е, триста крони не са кой знае колко — примири се той. — Вземай крантата и изчезвай!

Ех, как се зарадва Емил! Той възседна своя подкован кон и излезе през портата като същински генерал. Селяните викаха „Ура!“, а ковачът каза:

— Ей такива работи стават, когато във Вимербю има пазар!

А Емил яздеше право през гъмжилото, сияещ от радост и гордост, и в най-голямата блъсканица по улица „Стургатан“, ето ти го Алфред насреща му.

— Олеле, майчице! — възкликна той. — Какъв е пък този кон?

— Мой! — заяви Емил. — Казва се Лукас и, ако щеш вярвай, има гъдел като Лина.

В същия миг дотича Лина и дръпна Алфред за ръкава.

— Ще тръгваме — викна тя. — Господарят се залови да впряга коня.

Да, свърши се веселбата и катхултци щяха да се прибират в Лъонеберя. Но Емил държеше непременно да направи още нещо — да покаже коня си на Готфрид.

— Кажи на татко, че ще дойда след пет минути — заяви той и тръгна в галоп към къщата на кмета, а копитата чаткаха по калдъръма.

Октомврийски здрач бе се спуснал над къщата и градината на кмета, но всички прозорци светеха празнично и отвътре долитаха разговори и смях. Угощението в чест на кмета беше в разгара си.

Готфрид се разхождаше из градината. Той не обичаше гощавките. Вместо това, пак се беше качил на кокилите. Но падна презглава в люляковия храст, като видя Емил да пристига на кон.

— Чий е този кон? — попита той, щом успя да подаде нос от храста.

— Мой! — отвърна Емил. — Той е МОЙ!

Готфрид първо не искаше да повярва, но като разбра най-сетне, че е вярно, просто побесня. Как ли не беше врънкар баща си за кон — врънкаше, врънкаше от сутрин до вечер и какво му отговаряше таткото всеки път?

— Много си малък. Нито едно момче на твоята възраст не притежава кон!

Каква ужасна, ужасна лъжа! Ето го Емил, татко му сам можеше да види, ако имаше очи в главата си и ако пожелаеше да излезе и да види! Но той седи вътре на масата, обясни Готфрид на Емил, притиснат между сума глупаци, дето само ядат и пият и приказват и държат речи и сякаш никога няма да приключат.

— Просто не мога да го измъкна — въздъхна Готфрид мрачно и очите му се напълниха със сълзи.

На Емил му дожеля за Готфрид, обаче той никога не губеше присъствие на духа. Щом като кметът не можеше да дойде при коня, значи конят трябваше да отиде при кмета, чудо голямо! Трябваше само да се изкачи по стълбата, да мине през вратата, да прекоси хола и да

влезе в столовата. От Готфрид не се искаше нищо друго, освен да отваря вратите.

Ако някога сте присъствували на угощение, където неочаквано се появява кон, тогава знаете, че хората се ококорват и стряскат, сякаш никога не са виждали кон. Тъй направиха и на кметовото угощение. Особено самият кмет. Той така се сепна, че едно парче торта му заседна в кривото гърло и не можа да изрече нито дума в своя защита, когато Готфрид му кресна:

— А сега какво ще кажеш? Видя ли, че някои си имат коне!

Всъщност всички гости много се зарадваха на коня и това е съвсем естествено, защото конете са приятни животни, нали? Всички искаха да помилват Лукас. Емил седеше на гърба му и се усмихваше доволно. Той нямаше нищо против да милват коня му.

Но, не щеш ли, пристигна един стар майор, който държеше непременно да покаже колко много разбира от коне. Искаше му се да щипне задните крака на Лукас. Ох, ох, ох, нали не знаеше какъв гъдел има този Лукас!

Кметът едва бе изкашлял парчето торта от кривото гърло й смяташе да каже някоя и друга дума на Готфрид, но тъкмо тогава майорът взе, че щипна единия заден крак на Лукас. Мигновено във въздуха се вдигнаха две копита, пернаха една малка масичка, която стоеше наблизко, и внезапно голямата сметанова торта полетя косо през стаята и с плясък се лепна върху лицето на кмета.

— Блоп! — рече кметът.

Колкото и чудно да изглежда, всички избухнаха в гръмък смях — нищо друго не им дойде наум. Само кметицата не посмя да се засмее. Тя се втурна разтревожена към кмета с тортената лопатка в ръка. Трябваше незабавно да започне разкопките, та нещастният й мъж да има поне две дупки за очите. Иначе нямаше да вижда какво става на угощението по случай рождения си ден.

А Емил внезапно се сети, че ще си тръгва за Лънеберя и бързо насочи коня към вратата. Готфрид хукна подире му, защото и без друго не можеше да говори с татко си, както беше целият покрит със сметана. Освен това, Готфрид просто не можеше да се откъсне от Лукас.

Емил го чакаше до оградата, за да се сбогува.

— Колко си щастлив! — възкликна Готфрид и помилва Лукас за последен път.

— Вярно е — отговори Емил. Готфрид въздъхна.

— Но ние поне ще си имаме фойерверк — добави той, сякаш искаше да се утеши. — Чудесна работа!

Той показа на Емил всичките фишеци, приготвени на масата в беседката с люляците, и изведнъж нещо щракна в главата на Емил. Той бързаше наистина, но през целия си жалък живот не бе видял нито един фойерверк.

— Бих могъл да гръмна един за проба — рече той. — За да сте сигурни, че има живот в тях и не са изветрели.

Готфрид почти не се замисли. Взе един фишек от купчината.

— Добре, ама само тази малка „бълха“ — каза той.

Емил кимна и слезе от коня.

— Да, само тази малка бълха. Дай ми кибрит!

Веднага го получи. И — фшт! фшт! — заподскача малката блестяща „бълха“ — как да няма живот в нея! Ха насам, ха натам скачаше тя и накрая скочи обратно върху масата и се закрати между останалите фишеци. Предполагам, че не ѝ се е стояло сама. Но нито Емил, нито Готфрид забелязаха какво стана, защото изведнъж чуха зад гърба си силни крясъци. Беше кметът, който излезе тичешком на терасата и искаше да си поговори с тях. Махнал бе почти всичката сметана, само мустаците му все още се белееха в октомврийския здрач.

А по улиците на Вимербю хората все още се разхождаха, смееха се, свиркаха и викаха, и не знаеха дали очакват нещо весело, или нещо страхотно.

И ето, че то дойде! Дойде онова страхотно, което бяха очаквали с прикрита тръпка на ужас в душата си. Внезапно цялото небе над къщата на кмета изригна в пламъци. Внезапно цялото пространство се изпълни с нажежени съскащи змии, искрящи кълба и бликащ огън, и всичко това гърмеше, пукаше и бумтеше, съскаше, цвъркаше и свистеше, и изобщо се държеше така страхотно, че бедните жители на Вимербю преbledняха от ужас.

— Кометата! — развикаха се те. — Помощ, ще мрем!

И настана такава врява и олелия, каквато в този град никога не бе се чувала. Защото всички повярваха, че е настъпил последният им час.

Горките хора, нищо чудно, че пицяха и припадаха на големи купчини по улиците. Само госпожа Петрел си седеше съвършено спокойна на остъклената веранда и гледаше как навън се носят огнените кълба.

— Вече не вярвам в никаква комета — обърна се тя към котката. — Бас държа, че това е някой от подвизите на Емил.

И този път госпожа Петрел позна. Естествено, Емил и неговата малка бълха бяха вдигнали във въздуха целия празничен фойерверк наведнъж.

Добре че кметът излезе тъкмо навреме, иначе нямаше да види дори следа от хубавия фойерверк, предназначен за него. А сега стоеше сред най-страшната пукотевица и едва смогваше да отскочи встрани, колкото пъти край ушите му профучаваше някое огнено кълбо. Емил и Готфрид решиха, че му е забавно, защото при всеки подскок издаваше весели кратки писъци. Едва когато една ракета изсвистя право в левия му крачол, той явно се ядоса — иначе не би надал такъв колосален рев, пък и продължи настойчиво да вие, докато притича до бъчвата за дъждовна вода под улука и като бесен потопа крака си в нея. Но така не бива да се прави с ракети, защото всеки знае, че тогава угасват и той трябваше да се сети за това.

— Най-сетне видях какво е фойерверк — обади се Емил, докато лежаха и се криеха заедно с Готфрид зад бараката за дърва.

— Да, сега наистина вече си видял фойерверк — отговори му Готфрид.

После млъкнаха и зачакаха. А, нищо особено — само да престане кметът да бръмчи из градината като огромен разярен стършел.

Малко по-късно, когато катхултци потеглиха към Лънеберя, всички слънца и огнени кълба отдавна бяха угаснали. Само звездите светеха над боровите върхари. Мрачна бе гората, мрачен беше пътят, но на Емил му бе весело и той си пееше в мрака, възседнал своя кон:

*Хей хоп, татко мой,
този кон е от сой,
какъв гръб, какъв крак
и какъв е юнак!*

А татко му седеше в каруцата с юздите в ръце, много доволен от своя Емил. Е, не може да се отрече, че момчето едва не изплаши до смърт госпожа Петрел и цял Вимербю с разните си пакости и кометщини, но нали им набави кон съвсем безплатно? Туй беше по-важно от всичко останало. „В цяла Лъонеберя няма друго такова момче и този път дърводелската барака ще му се размине“, мислеше си таткото на Емил.

Впрочем той беше в разкошно настроение — може би, защото точно преди да тръгне, срещна някакъв стар познат, който го почерпи с няколко бутилки чудесна бира от Вимербю. Таткото на Емил обикновено не пиеше бира, о не, не беше такъв човекът, но след като го черпеха и то съвсем безплатно, какво можеше да направи?

Таткото на Емил плесна весело с камшика и се провикна:

— Ето, идва любезният стопанин на Катхулт... забележи-ителен човек!

— Охо, аха! — рече майката на Емил. — Добре, че няма всеки ден пазар. Е, колко ще е хубаво, като се приберем!

В скута ѝ спеше малката Ида, стиснала в ръка своя пазарен дар — малка порцеланова кошничка, пълна с порцеланови рози. На нея пишеше „Спомен от Вимербю“.

На задната седалка спеше Лина, облегната върху ръката на Алфред. А ръката на Алфред също бе „заспала“, защото Лина отдавна я притискаше, но самият той беше съвсем буден и в много добро настроение, също като господаря си, и каза на Емил, който яздеше до него:

— Утре цял ден ще караме тор, колко ще е весело.

— Утре цял ден ще яздя коня си — възрази Емил. — Цял ден. Това ще е весело.

И в същия миг каруцата сви в последния завой и те видяха светлината от кухненския прозорец на Катхулт, където Кроса-Мая ги чакаше с вечерята.

Сега може би си мислите, че Емил е престанал със своите пакости само защото вече си имаше кон, но за съжаление не стана така. Два дни под ред той яздеше Лукас, обаче още на третия ден — значи на 3 ноември — беше готов да започне всичко отначало. Познайте какво направи тогава... хо-хо-хо, какъв смях ме напушва, като се сетя! Случи се, че именно този ден Емил ... не, стоп! СТОП!

Нали обещах на майката на Емил никога да не разкажа какво направи той на 3 ноември, защото именно след този номер жителите на Лънеберя събраха онези пари (сещате ли се), и предложиха да изпратят Емил в Америка. Майката на Емил не искаше да си спомня за това, дори не го записа в синята тетрадка, защо тогава да го разправям аз? Но вместо това ще узнаете какво измъдри Емил на втория ден на Коледа същата година.

ПОНЕДЕЛНИК, 26 ДЕКЕМВРИ, КОГАТО ЕМИЛ УСТРОИ ГОЛЯМОТО ОПУСТОШЕНИЕ В КАТХУЛТ И ХВАНА КОМАНДОРШАТА ВЪВ ВЪЛЧАТА ЯМА

Преди да дойде Коледа трябваше да отмине начумерената, дъждовна и мрачна есен, а тя никъде не е кой знае колко весела. Не беше весела и в Катхулт. Алфред вървеше подир воловете в поройния дъжд и ореше каменистите ниви, а в браздата зад него подтичваше Емил. Той помагаше на Алфред да вика по воловете, които бяха лениви, държаха се невъзможно и просто не разбираха защо изобщо трябва да се оре. Но нали се мръкваше много рано, та Алфред разпрегна и всички се повлякоха към къщи, Алфред и Емил, и воловете. После Алфред и Емил влязоха в кухнята с големи буци пръст по ботушите си, от което Лина щеше да се пръсне от яд, защото си пазеше току-що изтърканите дъски.

— Ужасно е дребнава — каза Алфред. — Който се ожени за нея, бял ден няма да види в живота си.

— И това сигурно ще си ти — отговори му Емил.

Алфред млъкна и се замисли.

— Не, знаеш ли, сигурно няма да съм аз — продума той най-сетне. — Просто не смея. Ама не смея и да й го кажа.

— Искаш ли аз да й го кажа? — предложи Емил, който беше безстрашен и храбър колкото си иска, но Алфред не искаше.

— Такова нещо трябва да се каже внимателно — рече той, — за да не се засегне.

Алфред дълго се чуди как най-внимателно би могъл да каже на Лина, че не иска да се ожени за нея, но не можа да измисли подходящ начин.

Есенният мрак тежеше над Катхулт. Още към три часа след обяд трябваше да запалят газената лампа в кухнята и после се събираха там и всеки си гледаше работата. Майката на Емил въртеше чекръка и предеше тънка бяла прежда за чорапи на Емил и Ида. Лина чепкаше вълна и Кроса-Мая ѝ помагаше отвреме-навреме. Таткото на Емил изкърпваше обувката и по този начин пестеше много пари, които иначе би взел селският обуцар. Алфред не искаше да остане по-назад и си кърпеше чорапите. Те вечно имаха големи дупки на палците и петите, но Алфред на бърза ръка ги съшиваше. Лина с удоволствие би му помогнала, но Алфред не ѝ позволяваше.

— Знаеш ли, тогава вече няма отърване — обясняваше той на Емил. — Колкото и внимателно да ѝ го кажа, нищо няма да помогне.

Емил и Ида най-често седяха под масата и си играеха с котката. Веднъж Емил се опита да убеди Ида, че котката всъщност е вълк, а когато тя не искаше да му повярва, той нададе такъв вълчи вой, че всички в кухнята подскочиха. Майка му го попита какво означава този вой, а Емил отговори:

— Тук под масата има вълк!

Кроса-Мая веднага започна да разказва за вълци, а Емил и Ида радостно изпълзяха отдолу, за да я слушат. Те знаеха, че сега щеше да последва нещо много страшно, защото Кроса-Мая разправяше само страхотии. Ако не бяха истории за убийци и крадци, за призраци и таласъми, тогава бяха за жестоки главорези, ужасни пожари, страхотни нещастия, смъртоносни болести и чудовищни животни. Като вълците, например.

— Когато бях малка — подхвана Кроса-Мая, — тук в Смоланд имаше много вълци, много нещо!

— А после дошъл за щастие Карл XII и ги изтребил — добави Лина.

Ех, как се разлюти Кроса-Мая — вярно, че беше стара, ама не чак толкова стара колкото я изкара Лина.

— Говориш сякаш нямаш ум в главата си! — викна Кроса-Мая и не искаше да разказва повече. Но Емил взе да ѝ се умилква и тя най-сетне се смили и заразправя страшни ужасии за вълци и как копаели вълчи ями и ловели в тях вълци, когато тя била малка.

— Значи Карл XII не е имало нужда да идва — обади се Лина, но веднага си замълча. Обаче беше късно. Кроса-Мая пак се ядоса и нищо

чудно! Защото трябва да знаете, че Карл XII е бил шведски крал преди стотици години, а Кроса-Мая наистина не беше чак толкова стара и древна.

Но Емил ѝ се примоли и тогава тя заразправя за вълколаците, които били най-страшните вълци и излизали на лов само при пълнолуние. Вълколаците знаели да говорят, каза Кроса-Мая, защото не били обикновени вълци, а нещо средно между вълк и човек и затова били най-опасните чудовища. Ако срещнеш такъв вълколак на лунна светлина, можеш направо да се простиш с живота, тъй като по-лоши зверове от тях нямало. И затуй хората би трябвало да си седят у дома в лунни нощи, рече Кроса-Мая и стрелна Лина с остър поглед.

— Но Карл XII... — започна Лина. В същия миг Кроса-Мая тръшна чепкалата на земята и каза, че сега щяла да си върви, защото се чувствувала много стара и уморена.

Вечерта, когато Емил и Ида си легнаха в своите креватчета в спалнята, отново започнаха да си говорят за вълците.

— Добре, че сега вече ги няма — въздъхна Ида.

— Няма ли?! — сопна се Емил. — Ти откъде знаеш, щом като нямаме вълча яма, в която да се хващат!

Той лежа дълго буден и си мислеше и колкото повече мислеше, толкова повече се убеждаваше, че само да имаха вълча яма, сигурно в нея щеше да се хване вълк. И какъвто си беше пъргав, още на другата сутрин започна да копае вълча яма в прохода между дърводелската барака и склада за храна. Това беше мястото, където лятно време растеше толкова много коприва, но сега тя лежеше на земята черна и повяхнала.

Да изкопаеш вълча яма отнема доста дълго време, нали трябва да е дълбока, та вълкът да не може да излезе, след като веднъж е влязъл. Алфред помагаше на Емил и от време-навреме изхвърляше по някоя лопата пръст, но въпреки това капанът бе готов едва къде Коледа.

— Няма значение — казваше Алфред. — Вълците и без това излизат от гората чак през зимата, когато стане студено и изгладнеят.

Малката Ида потрепера като си представи изгладнелите вълци в гората, които щяха да се примъкнат в някоя студена зимна нощ и да завият около стопанството. Но Емил никак не трепереше. Той гледаше Алфред с блестящи очи и се радваше на вълка, който щеше да се хване в неговия капан.

— Сега остава само да го покрием с пръчки и клонки, та вълкът да не види, че там има яма — рече той доволно и Алфред беше на същото мнение.

— Точно така! Всяко нещо си има цаката! — казваше Столе-Йоке и си пощеше, въшките с палците на краката!

В Лъонеберя имаше такава поговорка, но именно Алфред не трябваше да я повтаря, защото Столе-Йоке беше неговият собствен дядо, който живееше в приюта за бедняци в Лъонеберя, а човек не бива да се присмива на дядо си. Всъщност Алфред не искаше да му се подиграе, и през ум дори не му минаваше! Просто си говореше, както говореха всички.

Сега трябваше само да дочакат вълчата зима и тя наистина дойде. Точно преди Коледа сви страшен студ и заваля такъв сняг, че да не му се нарадваш! Валеше над цял Катхулт и над цяла Лъонеберя, и над цял Смоланд, докато всичко заедно заприлича на огромна пряспа. Коловете на оградите едва-едва се подаваха от снега, колкото човек да разпознае къде минават пътищата. А че между бараката, дето служеше за килер, и дърводелската барака се криеше капан за вълци, това не би могло да забележи никое животинско око. Снегът се стелеше над него мек, бял и равен като килим и Емил всяка вечер се молеше дано не се счупят прътите и клонките, преди да дойде вълкът и да тупне вътре.

Всички в Катхулт си имаха много работа, защото там се подготвяха за Коледа както си му беше редът. Първо идваше голямото коледно чистене. Лина и Кроса-Мая лежаха върху заледеното мостче над Катхултския поток и плакнеха прането, а Лина плачеше и духаше пръстите си, които я боляха, защото кожата и ноктите ѝ се бяха напукали. После заколваха голямото коледно прасе, а след туй според Лина в кухнята не оставаше място за хората от всичките наденици, луканки, и лебервурсти, и метвурсти, и кървавици, които се блъскаха там с шунките и пачите, и филетата, и какво ли не още. За Коледа трябваше непременно да има и хвойнова бира. Майката на Емил я приготвяваше в голямото буре в бараката. А сетне печаха толкова видове хляб, та да ти настръхне косата: погачи и млечни питки, и ръжени хлебчета, и симиди, и обикновен пшеничен хляб, а освен това меденки и едни особени малки вкусни кравайчета, и целувки, и маслени бисквити и просто не е възможно да се изброи всичко. И после, естествено, идваше ред на свещите — тях също трябваше да

приготвят сами. Майката на Емил и Лина прекараха почти цяла нощ да леят свещи — големи свещи и малки свещи, и разклонени свещи, защото щяха да правят истинско коледно празненство. Алфред и Емил впрегнаха Лукас в дърварската шейна и потеглиха към гората за елха, а таткото на Емил отиде в хамбара и изрови няколко снопа ечемик, които беше скрил за врабците.

— Това е същинска лудост — роптаеше той, — ама нали и врабците трябва да разберат кога е Коледа.

Беше обаче необходимо да се помисли и за някои други, на които също им се искаше да разберат, че е Коледа: всички сиромаси в приюта! Вие сигурно не знаете какво са сиромаси, нито пък какво е приют за бедни и трябва само да се радвате, че не знаете. Приют за бедни беше нещо, което съществуваше едно време и ако трябва да го опиша подробно, сигурно ще излезе много по-ужасяващо от всичките страхотии на Кроса-Мая за убийци, таласъми и диви зверове. Представете си малка западна колиба с една-две стаички, и цялата тази колиба пълна с бедни, съсипани старци, които живеят там, потънали в мръсотия, въшки, глад и нищета и тогава ще разберете какво са сиромаси и какво е приют за бедни. Приютът в Лъонеберя не беше по-лош от други, но все пак е ужасно да попаднеш на такова място, когато остарееш и вече не можеш да се грижиш сам за себе си.

— Горкият ми дядо — казваше Алфред, — никак не му е весел животът. И все пак би могло да се понася, ако Командоршата не беше такава вещица.

Командоршата управляваше приюта. Всъщност и тя беше от сиромасите, но като най-едра, най-силна и най-злобна, бяха ѝ възложили да се разпорежда в приюта, което никога не би се случило, ако Емил беше пораснал и станал председател на общинския съвет. Но, за съжаление, той все още беше малко момче и не можеше да стори нищо на Командоршата. Дядото на Алфред се страхуваше от нея и всички останали бедняци — също.

— Разбираш ли, тя се държи като ревящ лъв сред стадо овце — казваше Столе-Йоке. На стари години Йоке бе станал особен и говореше, сякаш чете от библията, но иначе беше добряк и Алфред много обичаше своя дядо.

Сиромасите от приюта почти никога не успяваха да се наситят като хората и туй наистина беше ужасен позор, твърдеше майката на

Емил.

— Клетите нещастници, и те трябва да получат нещо за Коледа — заяви тя. По тази причина, два-три дни преди Коледа, хората видяха как Емил и Ида крачат по заснежения път към приюта, подхванали от двете страни една голяма кошница. В нея майката на Емил бе сложила какви ли не вкусни неща, парчета от всички видове наденици и салами, от пачата, шунката, имаш погачи и кървавица, сусамени кифли и меденки, и свещи, и една кутийка емфие за Столе-Йоке.

Само този, който е гладувал дълго време, може да разбере колко много се зарадваха сиромасите от приюта, когато Емил и Ида влязоха при тях със своята кошница. Всички искаха веднага да започнат да ядат — Столе-Йоке и Кале Спатията, и Юхан Стотинката, и Лудия Никлас, и Фия Хитрушата, и Малката Клосан, и баба Виберг, и Салия-Амалия и както се казваха всички останали. Но Командоршата викна:

— Не преди Бъдни вечер — това да ви е ясно!

И никой не посмя да възрази.

Емил и Ида се прибраха и после дойде Бъдни вечер. Тогава в Катхулт стана много весело и на първия ден на Коледа — също. Отидоха на коледната служба в Льонеберя и Емил сияеше от радост, докато се возеше в голямата шейна, защото Лукас и Маркус тичаха така, че снегът се пръскаше около копитата им, и оставиха всички други шейни далеч зад себе си.

Докато траеше службата Емил седя тихо и мирно и изобщо се държа толкова прилично, че майка му записа в синята тетрадка:

„Тува Мумче всъщност е дубро и не прави Пакусти пуне на гулеми Празнитси!“

Емил се държа също така смирено през целия първи коледен ден. Двамата с Ида си играеха кротко с коледните подаръци и над Катхулт цареше благодатен покой.

Но сетне настъпи вторият ден на Коледа, а тогава таткото и майката на Емил бяха канени на коледна гощавка в стопанството Скорпхулт, което се намираше чак на другия край на общината. Нали всички в Льонеберя познаваха Емил и затуй децата не бяха канени.

— На мен ми е все едно — заяви Емил, — но за хората от Скорпхулт ще е неприятно. Нали по този начин тези нещастници никога няма да се запознаят с мен!

— Да, нито пък с мен — добави Ида. Естествено, родителите смятаха да оставят Лина у дома да пази децата, но още рано сутринта тя се разхленчи, че искала непременно да отиде на гости у майка си, която живееше в една колиба близо до Скорпхулт. Лина сигурно си беше направила сметката колко ще ѝ е лесно да пътува с шейната, която и без друго отива в тази посока.

— Хайде, аз ще наглеждам децата — предложи Алфред. — Нали има храна, пък ще гледам да не напипат кибрита или нещо друго.

— Добре, ама ти си знаеш какви ги върши Емил — предупреди го таткото на Емил и втренчи мрачен поглед пред себе си, но майката на Емил веднага се обади:

— Емил е добро момченце. Поне на Коледа няма да прави пакости. Стига си ревала, Лина, ще те вземем!

Така и стана.

Алфред, Емил и Ида застанаха на кухненския прозорец и гледаха как шейната се спусна по хълма, а когато престана да се вижда, Емил щастливо заподскача.

— Ура! Сега ще стане весело! — извика той. Но в същия миг Ида посочи с тъничкия си показалец към пътя.

— Я гледайте, там идва Столе-Йоке! — каза тя.

— Наистина! — учуди се Алфред. — Сега пък какво ли е станало?

Работата бе там, че Столе-Йоке не биваше да излиза от приюта. Нали не беше съвсем наред с главата, та вечно се губеше. Така поне твърдеше Командоршата.

— Той не може да се оправи ни насам, ни натам — казваше тя. — А пък аз нямам време да тичам да го търся, като се запилее нанякъде.

Но Йоке все пак стигаше до Катхулт и сега се носеше по пътя като съсухрено кожено парцалче, с развята бяла коса, а малко по-късно влезе през кухненската врата, хлипайки и потънал в сълзи.

— Не получихме никаква кървавица — изхълца той. — И никакъв салам. Командоршата си прибра всичко.

После не можа да каже нищо повече, защото се заливаше от плач.

Тогава Емил се ядоса, ама така страшно се ядоса, че Алфред и Ида просто не смееха да го погледнат. В очите му проблясна някакъв

див пламък и той грабна една порцеланова съдинка от масата.

— Да му мисли Командоршата! — кресна той и запрати съдинката по стената, та парчетата се разлетяха като виелица. — Дайте ми пушкътъ!

Алфред наистина се изплаши.

— Моля ти се, по-спокойно — каза той. — Вредно е да се ядосва човек толкова много.

После Алфред взе да милва и утешава нещастния си дядо и го попита защо Командоршата е направила такова ужасно нещо, но Йоке само повтаряше:

— Не получихме никаква кървавица. И никакъв салам. И аз не си получих емфието-о-о — хлипаше той.

Тогава Ида отново посочи към пътя.

— Гледайте, там идва Малката Клосан — провикна се тя.

— За да ме прибере — рече Йоке и целият се разтрепера.

Малката Клосан беше дребна, пъргава баба от бедняшкия приют и Командоршата я пращаше в Катхулт колкото пъти Йоке изчезнеше. Той най-често отиваше там, защото нали там живееше Алфред, пък и майката на Емил, която беше толкова мила с бедните.

От Малката Клосан научиха как станало всичко. Командоршата скрила храната в един шкаф на тавана, където по това време на годината било студено и подходящо. Но когато отишла на Бъдни вечер да извади нещата от склада, липсвала една мъничка, жалка наденица и Командоршата просто се разбесняла.

— Като ревящ лъв сред стадо овце — допълни Столе-Йоке и Малката Клосан се съгласи с него. Олеле, каква врява дигнала Командоршата за тази наденичка и държала на всяка цена да спипа грешника, който я бил откраднал.

— Защото на Бъдни вечер ще стане такова нещо, че ангелите небесни ще се разплачат! — заявила тя. И наистина така станало, увери ги Малката Клосан. Защото никой не искал да признае, че е взел наденицата, колкото и да се карала и да крещяла Командоршата. Някои дори смятали, че Командоршата е измислила цялата история, за да вземе всички вкусни неща за себе си, но така или иначе, на Бъдни вечер наистина било толкова тъжно, че ангелите небесни биха се разплакали, завърши Малката Клосан. Командоршата седяла цял ден в таванската си стаичка, със запалени свещи наредени по масата, и се

тъпчела с наденици и кървавица, и шунка, и сусамени кравайчета, докато едва не се пръснала, тази дебела мечка, а долу край стените седели всички останали и плачели, защото хапнали само малко солена скумрия, въпреки че било Бъдни вечер.

Същото станало и на самата Коледа. Командоршата се заклела още веднъж, че никой няма да получи дори половин парченце кървавица, докато не се яви крадецът на наденицата да си признае, и докато чакала да стане това, тя седяла горе в стаята си и непрестанно ядяла и не говорела с никого. Малката Клосан ходела да наднича през ключалката горе-долу през един час и видяла как всичките лакомства, които изпратила майката на Емил, малко по малко изчезнали в огромната уста на Командоршата. Но сега сигурно се е изплашила, че Столе-Йоке е отишъл в Катхулт, за да я обади, защото казала на Малката Клосан на всяка цена да го прибере незабавно.

— И затуй ще е най-добре да си вървим веднага, Йоке — завърши Малката Клосан.

— Да, дядо — рече Алфред. — Тежко на този, който е беден!

Емил не продума. Той седеше на сандъка за дърва и скърцаше със зъби. Дълго след като Йоке и Малката Клосан вече не се виждаха, той още седеше там и личеше че усилено размишлява. Най-сетне удари с юмрук по сандъка и каза:

— Някой ще устрои голямо угощение!

— Кой? — попита Ида.

Емил блъсна още веднъж с юмрук по сандъка.

— Аз! — заяви той. И после им разказа какво ще направи. Такава гощавка, че да се разчуе, защото искал всички сиромаси от приюта на Лънеберя да дойдат в Катхулт и то начаса!

— Слушай, Емиле — обади се малката Ида плахо, — сигурен ли си, че това не е пакост?

Алфред също се разтревожи и реши, че може би все пак е пакост, но Емил ги увери, че съвсем не е. Това било добро дело, на което ангелите небесни щели да ръкопляскаат точно толкова, колкото преди това плакали заради мизерната Коледа в бедняшкия приют.

— А и мама ще се зарадва — довърши Емил.

— Ами татко? — възрази Ида.

— Хм! — рече Емил. — Но така или иначе не е пакост.

После помълча и пак се замисли.

— Ама как да ги измъкна от бърлогата на лъва... това ще е най-трудното — каза той. — Хайде, да вървим и да опитаеме!

По това време Командоршата беше изплюскала всички наденици, салами и кървавици, шунката и пачата, всички сусамени кравайчета и меденките до една, а освен това бе изсмъркала и цялото емфие на Столе-Йоке. Сега си седеше в таванската стаичка в много мрачно настроение, както се случва, когато човек е направил нещо непочтено, и на всичко отгоре е преял с кървавица. Не ѝ се слизаше долу при другите, защото те само въздишаха, гледаха я накриво и не ѝ продумваха.

Но както си седеше Командоршата в мрачно настроение, изведнъж чу, че някой хлопа на външната врата и забърза по таванската стълба, за да види кой идва.

На прага стоеше Емил. Емил от Катхулт. И Командоршата много се смути, като си представи, че Столе-Йоке или Малката Клосан може да са избъбрили всичко и Емил е дошъл заради това.

Но малкият Емил само се поклони учтиво и каза:

— Дали не съм си забравил тук джобното ножче, когато идвах напоследък?

Я вижте, какъв беше хитър, наш Емил! Джобното ножче лежеше мирно и тихо в собствения му джоб, но нали му трябваше някакво извинение, за да дойде в приюта и затова каза тъй.

Командоршата го увери, че не били виждали никакво ножче.

А Емил продължи:

— Усладиха ли ви се надениците? И пачата и всичко останало?

Командоршата сведе очи и се загледа упорито в широките си стъпала.

— Естествено, естествено — забъбри тя, — да, стопанката на Катхулт си знае, от какво има нужда сиромашът. Поздрави я най-сърдечно!

И тогава Емил каза онова, което беше дошъл да каже, но той го спомена ей тъй, мимоходом, сякаш не беше никак важно.

— Мама и татко са на гощавка в Скорпхулт — рече той.

Командоршата изведнъж се оживи:

— Значи днес имало гощавка в Скорпхулт — а пък аз да не знам!

Не, защото иначе отдавна да си там, помисли си Емил. Както всички в Лънеберя и той знаеше, че ако някъде имаше угощение, не

минаваше много време и Командоршата влизаше през кухненската врата — то ставаше като по часовник. И просто не можеха да се отърват от нея, докато не опита поне от баницата. Тя би минала през огън и вода, за да я почерпят с баница. И ако някога сте ходили на угощение в Лъонеберя, ще знаете еднакво добре като Командоршата, че в такива случаи на масата стоят дълги редици от баници в лъснати бакърени тави, които гостите са донесли като подарък или „дарение“, както казват в Лъонеберя.

— Седемнайсет баници — заяви Емил. — Какво ще кажеш, а?

Сега, каквото си е право, Емил не можеше да знае дали в Скорпхулт е имало седемнайсет баници и той всъщност не твърдеше такова нещо, защото не искаше да лъже! Само заяви много хитричко:

— Седемнайсет баници, какво ще кажеш, а?

— Какво бих могла да кажа! — възкликна Командоршата.

След това Емил си тръгна. Беше си свършил работата. Той знаеше, че до половин час Командоршата щеше да се запъти към Скорпхулт.

И в това отношение Емил наистина бе си направил вярно сметката. Той и Алфред и малката Ида дебнеха иззад един куп дърва и видяха как Командоршата излезе, загърната в най-дебелия си вълнен шал и с просешката торба под мишница, за да тръгне към Скорпхулт. Но представете си само каква вещица беше: взе, че ЗАКЛЮЧИ вратата отвън и пъкна ключа в торбата! И каква стана тя? Всичките нещастни сиромаси останаха заключени като в затвор, а Командоршата вероятно смяташе, че така е редно. Нека само се опита Столе-Йоке да избяга пак — щеше да види тогава кой държи властта и че с нея шега не бива!

След туй Командоршата припна към Скорпхулт колкото ѝ държаха дебелия крака.

Емил отиде и дръпна вратата, да провери колко здраво е заключена. Алфред и малката Ида сториха същото — о да, заключена беше, грешка нямаше.

Всичките бедняци се струпаха край прозорците и гледаха изплашено тримата, които стояха отвън и искаха да влязат. Но Емил се провикна:

— Каня ви на гощавка в Катхулт, стига да можем да ви извадим!

Тогава от приюта прозвуча жужене, като от пчелен кошер. Та туй беше изключително събитие и голяма веселба, но в същото време —

ужасна подлост и за нищо на света не можеха да измислят как да се измъкнат навън.

Сега сигурно ще питате: ами защо не са отворили някой прозорец да се прекачат през него — толкова ли щеше да е трудно? Забелязвам, че не сте чували какво се правеше едно време с вътрешните прозорци. През зимата не можеше да се отвори нито един прозорец на приюта и то само заради вътрешните прозорци. Защото те бяха здраво заковани и облепени с хартиени ивици, та вятърът да не духа и свири през пролуките.

Може би се чудите как са проветрявали? Мили деца, какви глупави въпроси задавате! Кой е казал, че в приюта изобщо са проветрявали — никой не се интересуваше от подобни смахнати неща, защото никой не копнееше за повече чист въздух от онзи, който влизаше през комина на огнището и през цепнатините в попуканите стени и подове.

Не, през прозорците нямаше да се измъкнат клетите сиромаси! Всъщност, имаше ЕДИН прозорец, който можеше да се отвори, но той беше на таванската стаичка на Командоршата, а никой старец — колкото и да е беден — няма да скочи от четири метра височина, за да отиде на угощение, защото вместо там, би отишъл право на оня свят, това поне беше сигурно.

Но Емил не се отказваше заради дреболии. Той намери една стълба, мушната зад бараката за дърва и я изправи под прозореца на Командоршата, който Малката Клосан радостно бе отворила. Алфред се изкачи по стълбата. Той беше едър и силен и като нищо пренасяше дребните мършави бедняци. Вярно, че охкаха и се вайкаха, но все пак всички излязоха и се озоваха долу. Всички, с изключение на Салия Амалия. Тя просто не смееше и не искаше. Но баба Виберг ѝ обеща да и донесе колкото може да носи храна от гощавката и Амалия се успокои.

Ако в този ден някой пътуваше по пътя към Катхулт точно по здрач, сигурно би помислил, че вижда цяла върволица сиви привидения, които куцаха, пълзяха и се задъхваха по нагорницата към Катхулт. А те наистина приличаха на призраци с парцаливите си дрехи, нещастните бедняци, но все пак бяха весели като птички и ликуваха като деца — ех, колко отдавна не бяха ходили на коледно угощение! Освен това се радваха, като си мислеха за Командоршата, която щеше

скоро да се върне и да завари приюта празен, с една единствена беднячка в него.

— Хи-хи, така й се пада — кикотеше се Юхан Стотинката, — хи-хи, ще си остане без бедняци, пък да види тогава, дали ще й е хубаво!

Всички се разсмяха доволно. Но като влязоха в коледно украсената кухня на Катхулт и Емил запали пет големи разклонени свещи, чиито пламъци се отразяваха в излъсканите бакърени съдове по стените, и всичко светна и заблестя, тогава те се смълчаха, а Столе-Йоке помисли, че е попаднал в рая.

— Ето, тук има светлина и блаженство без край — каза той и се разплака, защото Столе-Йоке си плачеше не само от мъка, а и от радост. Но тогава се обади Емил:

— А СЕГА ЩЕ ВИ НАГОСТЯ!

И каква гощавка стана! Емил и Алфред и малката Ида си помагаха да носят от килера, колкото можеха да държат. А сега искам да узнаете какво имаше върху кухненската маса на Катхулт, след като тримата престанаха да носят.

Там имаше:

Една чиния кървавица

Една чиния свински наденички

Една чиния пача

Една чиния лебервурст

Една чиния метвурст

Една чиния кюфтета

Една чиния телешки котлети

Една чиния свинско филе

Една чиния булгурен салам

Една чиния картофени бухти

Една чиния маринована скумрия

Една чиния пастърма

Една чиния желиран език

Една чиния шницели

Един поднос с голямата коледна шунка

Един поднос с голямата коледна пита кашкавал

Един поднос с погачи

Един поднос с кифли

Един поднос с ръжени хлебчета

Едно буренце хвойнова бира
Една кана мляко
Един супник, пълен със сутляш
Една тава баница
Една купа захаросани сини сливи
Една тава с ябълкова пита
Една купа разбита сметана
Една купа сладко от ягоди
Една купа захаросани круши и
Едно цяло печено прасенце, гарнирано с какво ли не.

Мисля, че това беше всичко. Не може да съм забравила повече от три, най-много четири неща — хайде, в краен случай да речем пет, но иначе смятам, че изброих всичко.

И те седяха около масата, всичките съсухрени сиромаси от бедняшкия приют в Лъонеберя, седяха много търпеливо и чакаха, но след всяка чиния или поднос, които се донасяха, очите им все повече овлажняваха.

Най-сетне Емил каза:

— Заповядайте, яжте до насита!

И те започнаха да ядат, честна дума, така се разядоха, че нищо друго не се чуваше!

Алфред и Емил, и малката Ида също седнаха да ядат. Но Ида не можа да преглътне повече от две кюфтета, защото се замисли. Отново започна да се пита, дали все пак това не беше пакост. Внезапно си спомни, че утре — олеле! — утре, на третия ден на Коледа в Катхулт бяха канени всички роднини от Ингаторп! А ето, че цялото ядене изчезваше безвъзвратно! Тя се заслуша как всички около масата хрускаха, хрупкаха, мляскаха и сърбаха. Звучеше, сякаш глутница диви зверове са се нахвърлили върху тавите, подносите и чиниите. Малката Ида разбираше, че по този начин ядат само много изгладнели хора, но въпреки това ѝ стана страшно. Тя дръпна Емил за ръкава и му пошушна на ухото, за да не чуе никой друг.

— Сигурен ли си, че туй не е пакост? Помисли, защото утре ще дойдат всички от Ингаторп!

— Те са достатъчно дебели — отговори Емил спокойно. — Не е ли по-добре храната да отиде там, където ще има полза от нея?

Но той все пак се поразтревожи, защото както вървяха нещата, нямаше изгледи след угощението да остане дори и половин кървавица. Онова, което не влизаше в устата, тайничко се пъхаше в торби и джобове и докато се обърнаха, съдовете се изпразниха.

— Сега опустоших свинското филе — обади се Кале Спатията и набучи последното парче свинско филе.

— Аз пък опустоших маринованата скумрия — добави Фия Хитрушата.

„Опустоших“, казаха те, а то означаваше, че са взели всичко и чинията е останала празна.

— Сега вече опустошихме всичко — заяви накрая Лудия Никлас и едва ли някога е изричал по-верни слова. Затова на туй угощение в Катхулт по-късно винаги му викаха „Голямото опустошение в Катхулт“, защото трябва да знаете, че за него се говори дълго не само в Лънеберя, но и в околните общини.

Остана едно единствено нещо и то беше цялото печено прасенце. Стоеше си то на масата и гледаше тъжно с очи от захарна глазура.

— Олеле, това прасе ми прилича на таласъмче — каза Фия Хитрушата. — Просто не смея да го докосна!

Тя за първи път виждаше цяло печено прасенце и останалите — също. Затова сякаш изпитваха някакво уважение към това прасе и не се докосваха до него.

— Случайно да има още малко наденица? — попита Кале Спатията, след като всички чинии останаха празни. Но тогава Емил заяви, че в цял Катхулт в този час имало една единствена наденица, а тя била забучена с клечка върху неговата вълча яма. И там щяла да остане като примамка за вълка, който той отдавна чакал, та нито Кале Спатията, нито който и да било друг нямало да я получи.

Изведнъж баба Виберг нададе страшен писък.

— Салия Амалия! — викна тя. — Ето, че я забравихме!

Тя се заоглежда объркано и очите ѝ се спряха на прасето.

— Бива ли да ѝ занесем това, на Амалия? Въпреки че прилича на таласъм. Какво ще кажеш, Емиле?

— Хайде, занесете ѝ го! — въздъхна Емил. Всички бяха толкова сити, че не можеха да се помръднат, а да се довлекат пешком до приюта просто не биха били в състояние.

— Ще тръгнем с дърварската шейна — реши Емил. Така и стана. В Катхулт имаха дърварска шейна, голяма и дълга, която наричаха Влекача. На Влекача можеха да натоварят колкото си искат сиромаси, макар и в момента да бяха по-дебели от обикновено.

Беше се стъмнило, по небето блестяха звезди, освен туй имаше и пълнолуние, и пресен сняг и меко, тихо време — изобщо, прекрасна вечер за пътуване с шейна.

Емил и Алфред с общи усилия натовариха всички на Влекача.

Най-отпред седеше баба Виберг с прасето, после останалите по ред на номерата, а най-отзад — малката Ида и Емил, и Алфред.

— Да тръгваме! — викна Емил.

И те се понесоха надолу по склоновете на Катхулт, та снегът се вдигаше зад тях като прах, а всичките бедняци викаха от удоволствие, защото отдавна не бяха се возили на шейна, ей, как викаха, само прасето си мълчеше най-отпред между ръцете на баба Виберг и се пулеше като призрак на лунната светлина.

Ами Командоршата, тя какво ли правеше? Да, и това ще научите. Много ми се иска да можехте да я видите като се прибираше от своята банична разходка до Скорпхулт! Представете си как приближава, увита в сивия си вълнен шал, тлъста и доволна, как измъква ключа и го пъха в ключалката — тихичко се изкикотва, като си мисли какви ли са станали кротки и покорни всичките дрипльовци там вътре, да, да, нека знаят занапред кой заповядва тук — Командоршата и никой друг!

А после завърта ключа, прекрачва прага, влиза в предверието..., но защо е толкова тихо? Да не би да спят вече бедняците, или просто седят и се цупят? Луната грее през прозорците на приюта и осветява всяко ъгълче — защо тогава тя не вижда жива душа? ЗАЩОТО ТАМ НЯМА НИКОГО! Да, да, Командоршо, там няма жива душа!

Изведнъж Командоршата се разтреперва от главата до петите, никога през целия ѝ живот не я е хващал такъв страх. Кой може да минава през заключени врати? Само ангелите небесни... да, такава ще е работата! Тия жалки нещастници, които тя измами и им открадна надениците, кървавицата и емфието, тях именно ангелите небесни са отнесли на някое по-добро място от приюта. Само нея са оставили тук в беда и нищета, ох, ох, ох! Командоршата започва да скимти като куче.

Но изведнъж долита глас откъм единия нар, където нещо мъничко и жалко лежи свито под завивките.

— Какво си се разхленчила? — пита Салия Амалия.

Ех, колко бързо се окопитва Командоршата! Колко бързо изтръгва със заплахи цялата истина от Амалия! Умее ги тези неща Командоршата!

А след това поема бегом към Катхулт. Сега ще ги прибере, своите дрипльовци, и то трябва да стане бързо и трябва да стане тихо, за да не се вдига много шум около тази работа в Лъонеберя.

Катхулт лежи тъй красиво под лунната светлина! Тя вижда, че през прозорците на кухнята свети, сякаш са запалени много свещи. Изведнъж я досрамява и не може да се реши да влезе. Исква първо да надзърне през единия прозорец и да види, дали там наистина гощават нейните сиромаси. Но ѝ трябва сандък или нещо друго, върху което да се покатери, защото иначе не достига до горе. Командоршата се отбива към дърводелската барака, за да си намери нещо. И наистина намира. Но не сандък. Намира наденица. Как може такова нещо, една разкошна шпекова наденичка се мъдри забучена на клечка наред снега, огряна от лунна светлина. Вярно, че Командоршата в момента се е натъкнала с баница до пръсване, но тя знае колко бързо човек огладнява отново, а да оставиш цяла наденица да стърчи там и да стане зян би било просто безумие, смята Командоршата. И тя прави една крачка. Една единствена дълга крачка.

Ей така едно време ловяха вълци в Смоланд. Именно в този миг, когато Командоршата падна във вълчата яма, приключи угощението в Катхулт и всички бедняци излязоха и насядаха в шейната, за да се приберат. Тогава откъм вълчата яма не се чу никакъв звук, защото Командоршата отначало не искаше да вика за помощ. Сигурно мислеше, че сама ще може да изпълзи нагоре и затова си премълча.

И така нейните сиромаси се понесоха в облак сняг по надолницата, стигнаха до приюта, намериха — колко странно — вратата отключена, влязоха и направо се заклатиха към леглата си, съвсем изтощени от преяждане и от пътуването с шейната, но повесели отколкото са били от години насам.

А към Катхулт потеглиха Емил и Алфред, и малката Ида, под светлината на луната и блясъка на звездите. Емил и Алфред теглеха

шейната, а на Ида позволиха да се вози по целия път, защото беше толкова мъничка.

Ако някога сте се пързали с шейни по такива заснежени пътища като тези около Лънеберя, в една спокойна лунна вечер, тогава сигурно знаете, каква странна тишина цари, сякаш целият свят си е легнал да спи. И можете да си представите колко ли е страшно, ако в тази тишина внезапно прозвучи зловец вой. А ето, че Емил и Алфред, и Ида извличаха шейната по последния склон, без да подозират нищо лошо и внезапно дочуха откъм вълчата яма на Емил някакъв вой, който би могъл да смрази кръвчицата на когото и да било. Малката Ида пребледня и в този миг много закопня за майка си. Обаче Емил — не! Той подскочи като козле от луда радост!

— В моята яма има вълк! — викна той. — Ох, къде ми е пушкътъ?

Воят ставаше все по-страшен, колкото повече приближаваха. Той ехтеше над Катхулт и човек би помислил, че гората е пълна с вълци, които отговарят на жалбите на пленения вълк.

Но Алфред рече:

— Странни звуци издава този вълк! Я слушай!

И те спряха в лунната светлина и се послушаха в странното виене на вълка.

— Помощ, помощ, ПОМОЩ! — виеше той.

Очите на Емил заискриха.

— Вълколак! — провикна се той. — Честна дума, хванал се е вълколак!

С няколко скока се озова до ямата преди другите. И там видя какъв вълк си беше хванал. Никакъв вълколак, а само тази долна Командорша. Емил просто побесня — какво търсеше тя в неговата яма?! Той искаше ИСТИНСКИ вълк! Но след това поразмисли. Може би все пак имаше някакъв смисъл в това, че Командоршата бе паднала във вълчата яма. Хрумна му, че биха могли да я поукротят, за да стане малко по-добра и не толкова зла, дори му дойде на ум, че направо можеха да я научат да си знае мястото. Защото това беше нещо, което Командоршата трябваше да научи. Затова той се провикна към Алфред и Ида:

— Елате тук! Елате да видите какъв грозен чорлав звяр!

И тримата застанаха, вперили очи в Командоршата, която със сивия си вълнен шал действително наподобяваше на вълк.

— Сигурен ли си, че това е вълколак? — попита малката Ида с разтреперан глас.

— Можеш да ми повярваш — потвърди Емил. — Това е една зловна стара вълколачка и нищо друго, а те са най-опасните от всички.

— Да, защото са страшно лакоми — допълни Алфред.

— Именно. Гледай я тази — продължи Емил. — Кой знае колко много е изплюскала през живота си! Но сега ще се сложи край на тази работа. Алфред, дай ми пушкътъ!

— Но, Емиле, миличък, не виждаш ли коя съм аз? — пропищя Командоршата, защото се изплаши до смърт, когато Емил заговори за пушката си. Тя нали не знаеше, че това е само играчка, която Алфред веднъж издялка за Емил.

— Алфред, ти чу ли какво каза вълколакът? — попита Емил. — Защото аз не успях да чуя!

Алфред поклати глава.

— Нито пък аз.

— Освен това хич не ме е грижа — продължи Емил. — Дай ми пушкътъ, Алфред! Тогава Командоршата се разкрещя:

— Не виждате ли, че аз паднах в тази яма?

— Какво казва? — обърна се Емил към Алфред. — Че дошла за салама?

— Ами тук вече няма салам — отговори Алфред.

— Нито пък наденици, и толкова по-добре — добави Емил, — иначе скоро цялата яма щеше да се напълни със стари вълколаци. Дай ми пушкътъ, Алфред!

Сега Командоршата вече зарева с пълен глас.

— Ужасно сте лоши и аз ще се оплача! — хлипаше тя.

— Какво казва? Че обича погача? — попита Емил.

— Сигурно обича — рече Алфред. — Ама ние и погача нямаме.

— Не, в цял Смоланд не останаха погачи — продължи да я дразни Емил, — защото Командоршата ги изплюска.

А Командоршата почна да вие още по-страшно от преди, защото вече разбра, че Емил знае колко грозно е постъпила към Столе-Йоке и другите нещастници. Тя ридаеше така, че Емил я съжали, защото това момче наистина имаше добро сърце. Но ако искаха да станат промени

в приюта, на Командоршата не биваше да ѝ се размине толкова лесно и затова Емил каза:

— Слушай, Алфред, ако се загледаш по-отблизо в този вълколак, не ти ли се струва, че прилича малко на Командоршата от приюта за бедни?

— Дума да не става! — възрази Алфред. — Командоршата е по-страшна от всички вълколаци в цял Смоланд.

— Прав си — отговори Емил, — че вълколаците са същински сладурчета в сравнение с Командоршата. Защото тя не е готова да даде никому нищо. Питам се кой ли взе всъщност онази наденичка от шкафа?

— Аз я взех — проплака Командоршата. — Аз я взех! Всичко ще си призная, стига да ми помогнете да се махна оттук!

Тогава Емил и Алфред се спогледаха и се усмихнаха под мустак.

— Алфред — обади се Емил, — къде са ти били очите? Не виждаш ли, че туй НАИСТИНА е Командоршата! И никакъв вълколак!

— Леле, майчице! — възкликна Алфред. — Как можахме така да се припознаем?

— И аз не мога да разбера — рече Емил. — Те че си приличат, приличат си, ама доколкото знам, никой вълколак няма такъв шал.

— Наистина няма! Ама мустаци имат и вълколаците, нали?

— Еее, Алфред, няма да обиждаш Командоршата — смъмри го Емил. — Върви да донесеш стълба!

И така, спуснаха на Командоршата една стълба в ямата и тя се изкачи по нея като продължаваше да реве с целия си глас, а след това хукна, та въздухът засвистя край ушите ѝ, защото бързаше да се махне от Катхулт завинаги. Кракът ѝ повече нямаше да стъпи там. Но преди да изчезне зад завоя, тя се обърна и извика:

— Да, НАИСТИНА взех наденицата, грях ми на душата, но на Бъдни вечер бях го забравила. Заклевам се, че бях забравила.

— Толкова по-добре, че поседя тук, та да си припомниш — каза Емил. — Все пак, хитра работа, да си имаш вълча яма!

А Командоршата препускаше по надолницата, колкото я държаха дебелите крака и пристигна доста задъхана в приюта. Те спяха сега, нейните сиромаси, във вълчялците си легла, и Командоршата за нищо на света не искаше да ги събуди. Затова се вмъкна тихо като призрак — никога не бе стъпвала толкова безшумно.

Всичките ѝ бедняци бяха по местата си, здрави и читави, и тя ги преброи като овце. Столе-Йоке и Кале Спатията, Юхан Стотинката и Лудия Никлас, Фия Хитрушата и малката Клосан, баба Виберг и Салия Амалия — тя видя, че всички са там. Но изведнъж видя още нещо. Върху масата до леглото на Салия Амалия стоеше... о, беда и ужас, там стоеше ПРИЗРАК, да, истински призрак, макар че приличаше на прасе, на ужасно, малко, лунно прасе, а може би там стоеше вълколак и я гледаше със зловещи бели очи!

Толкова много страхове в един и същи ден, много ѝ дойде на Командоршата. Тя изпъшка и се строполи на пода. Там си остана и не дойде на себе си, докато през прозорците на бедняшкия приют не грейна слънцето и започна третият ден на Коледа.

На третия ден на Коледа, както вече казах, роднините от Ингаторп бяха канени на гощавка в Катхулт — ох, ох, ох, каква гощавка би могло да има? Е, все пак, намери се пресносолно свинско месо в килера, а печено свинско с картофи и лучен сос може да се поднесе дори на някой крал, ако стане нужда.

Но когато майката на Емил седна вечерта да пише в синята тетрадка, трябва да се признае, че ѝ беше много мъчно, и по страницата до днес личат петна, сякаш някой е плакал над нея.

„Третя ден на колидъ, ф гулямъ мъкъ, Вечиртъ“, е написано като заглавие. А отдолу „Днесс цел ден сидя ф Дървуделскътъ гуркоту Мумче. Фсъщност Наистинъ е дубро Мумчету макар пунякугъ дъ мисльъ, че савсем е щуро.“

Но животът в Катхулт продължаваше. Зимата бързо отмина и дойде пролетта. Емил седеше често в дърводелската барака, а когато не беше там, играеше с Ида и яздеше Лукас и караше колата с млякото, и дразнеше Лина, и си говореше с Алфред и малко по малко му хрумваха нови поразии, които правеха живота му богат и разнообразен от сутрин до вечер, та в началото на месец май той имаше не по-малко от сто дваайсет и пет дървени човечета на полицата в дърводелската барака — браво на момчето!

Алфред не правеше пакости, но въпреки това си имаше грижи, защото все още не се осмеляваше да каже онази работа на Лина. Че не иска да се ожени за нея.

— Не е ли все пак най-добре АЗ да ѝ го съобщя — предложи Емил, но Алфред не искаше да чуе за подобно нещо.

— Нали знаеш, то трябва да се каже внимателно, та да не се засегне.

Алфред беше наистина добра душица и просто не можеше да реши как най-внимателно да каже това на Лина. Но една събота вечер, в началото на май, когато Лина седеше на стъпалата пред ратайската къщурка и упорито го чакаше да излезе, за да се лигави с нея, Алфред изведнъж реши: сега или никога! Наведе се през прозореца и се провикна:

— Слушай, Лина! Отдавна си мислех да ти кажа нещо!

Лина се разкикоти, защото си мислеше, че ще последва нещо, което много ѝ се искаше да чуе.

— Какво е то, миличък Алфред? — извика тя в отговор. — Какво искаш да ми кажеш?

— Виж какво, тая работа с жененето, дето я говорехме... я да вземем да плюем на нея!

Да, тъй го рече горкият Алфред. Ужасно е, че трябва да се повтори. Може би не биваше да ви го разкажа, защото не искам да ви уча на лоши думи, освен онез, които вече знаете. Но все пак помнете, че Алфред беше само един беден ратай от Лъонеберя, а вие не сте. Той просто не можа да измисли по-изискан начин да се изрази, а толкова време бе си блъскал главата, горкият Алфред. Впрочем Лина изобщо не се обиди.

— Така си мислиш! — заяви тя. — Ще видиш ти, кой крив, кой прав!

И в този миг Алфред разбра, че сигурно никога няма да се отърве от Лина. Но тъкмо тази вечер му се искаше все пак да е щастлив и свободен и затова отиде с Емил на катхултското езеро да ловят костури.

Беше една толкова красива вечер, каквито няма почти никъде, освен в Смоланд. Всички храсти в Катхулт цъфтяха, косовете пееха, комарите жужеха, а костурите кълвяха, че просто драго да ти стане. Емил и Алфред седяха и гледаха как поплавъците подскачат върху гладката вода. Не разговаряха много, но им беше хубаво. Седяха там, докато слънцето започна да залязва и тогава се запътиха към дома: Алфред с костурите, нанизани на хвойново клонче, а Емил свирукаше на бъзова свирка, която му беше издялал Алфред. Тръгнаха през горичката, по криволичещата пътека под пролетно зелените брези.

Емил надуваше свирката, та смайваше косовете, но изведнъж замлъкна и извади свирката от устата си.

— Знаеш ли какво ще правя утре? — попита той.

— Не — отвърна му Алфред. — Някоя пакост ли?

Емил пъхна пак свирката в уста и започна да свири. Известно време вървеше и свиреше и мислеше усилено.

— Не знам — рече най-сетне. — Никога не знам дали ще е пакост, докато не е станала.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.